

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Cenné papíry, jejich charakteristika; druhy a společenské
uplatnění. Právní úprava dle ObčZ č. 89/2012 Sb.**

Rostyslav Senchuk

© 2016 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Rostyslav Senchuk

Podnikání a administrativa

Název práce

Cenné papíry, jejich charakteristika; druhy a společenské uplatnění. Právní úprava dle ObčZ č. 89/2012 Sb., (po zrušení zákona o cenných papírech)

Název anglicky

Securities and their characteristics; types and social positions. Legislation under the Civil Code no. 89/2012 Coll.

Cíle práce

Cíl práce:

Bakalářská práce se zabývá analýzou a následným porovnáním nynější právní úpravy o cenných papírech a obchodování s nimi (zák. č. 89/2012 Sb. a zák. č. 90/2012 Sb.) a právní úpravy před rekodifikací ve zrušeném zákoně o cenných papírech (zák. č. 591/1992 Sb.). V první analytické části nás práce uvádí do dané problematiky, vysvětluje pojmy a definice, provádí nás peněžním a kapitálovým trhem, charakterizuje cenný papír, jeho formy a společenské uplatnění. V této části nalezneme i zmínku o prodeji a převedení vlastnických práv. V druhé části je proveden praktický výzkum, porovnání a následné vyhodnocení kladů a záporů změny právní úpravy. K vyhodnocení srovnání napomohlo i dotazníkové šetření spokojenosti respondentů přímo zasažených změnou právní úpravy. Autor věnuje i část práce porovnání smluv o převodu cenných papírů před a po rekodifikaci.

Metodika

METODIKA:

Autor pracuje metodou výkladu a analýzy pojmů a právních jednání vztahujících se k emisi a obchodům s cennými papíry; uvedení do problematiky, analýza nejnovější právní úpravy cenných papírů, obchodování s nimi a následné porovnání a zhodnocení právní úpravy dle nového občanského zákoníku (zák. č. 89/2012 Sb.) a zákona o obchodních korporacích (zák. č. 90/2012 Sb.) oproti předešlé právní úpravě ve zrušeném zákoně o cenných papírech (zák. č. 591/1992 Sb.). Vysvětlení hlavních kladů a záporů nové právní úpravy dle názoru autora a výsledků dotazníkového šetření.

Práce je rozdělena na dvě části, a to na teoretickou (analytickou) a praktickou.

První část byla zpracovaná metodou sběru informací z právních předpisů, odborné literatury a vědeckých prací. Obsahuje především podklady pro pochopení dané problematiky, vysvětlení pojmů, definici a základní charakteristiku cenného papíru, jeho druhy, formy a společenské uplatnění. Popis peněžního a kapitálového trhu, jejich rozdíly, obchodování na burze. Dále popis emise, podmínky vydání a náležitosti cenného papíru. Terminologie, převedení formy cenného papíru. V neposlední řadě prodej a převedení všech práv na nového majitele.

Druhá část byla vyhotovená na základě kvalitativního výzkumu a je věnovaná přímému srovnání nové a předešlé právní úpravy, výklad hlavních změn, zhodnocení kladů, záporů a důsledků dle názoru autora práce. Obsahuje výsledek dotazníkového šetření spokojenosti respondentů přímo zasažených změnou právní úpravy.

Bakalářská práce rovněž obsahuje porovnání smlouvy o převodu cenných papíru před a po rekodifikaci.

Doporučený rozsah práce

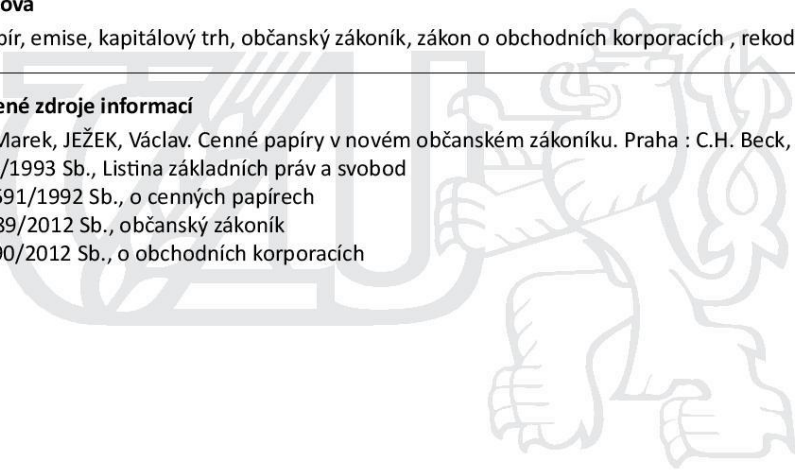
30 – 40

Klíčová slova

cenný papír, emise, kapitálový trh, občanský zákoník, zákon o obchodních korporacích , rekodifikace

Doporučené zdroje informací

RADAN, Marek, JEŽEK, Václav. Cenné papíry v novém občanském zákoníku. Praha : C.H. Beck, 2013
Zákon č.2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech
Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích

Předběžný termín obhajoby

2015/16 LS – PEF

Vedoucí práce

JUDr. Eva Kadlecová

Garantující pracoviště

Katedra práva

Konzultant

odborní pedagogičtí pracovníci katedry humanitních věd PEF ČZU

Elektronicky schváleno dne 2. 3. 2016

JUDr. Jana Borská

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 3. 3. 2016

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 03. 03. 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Cenné papíry, jejich charakteristika; druhy a společenské uplatnění. Právní úprava dle ObčZ č. 89/2012 Sb.“ zpracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použil k sepsání této práce, byly citovány a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 11. března 2016

Poděkování

Chtěl bych touto cestou poděkovat JUDr. Evě Kadlecové, vedoucí bakalářské práce, za odborné vedení bakalářské práce a podnětné konzultace k danému tématu.

Cenné papíry, jejich charakteristika; druhy a společenské uplatnění. Právní úprava dle ObčZ č. 89/2012 Sb.

Souhrn

Bakalářská práce se zabývá analýzou a následným porovnáním nynější právní úpravy o cenných papírech a obchodování s nimi (zák. č. 89/2012 Sb. a zák. č. 90/2012 Sb.) s právní úpravou před rekonstrukcí ve zrušeném zákoně o cenných papírech (zák. č. 591/1992 Sb.).

V první analytické části nás práce uvádí do dané problematiky, vysvětluje pojmy a definice, provádí nás peněžním a kapitálovým trhem, charakterizuje cenný papír, jeho formy a společenské uplatnění.

V druhé části je proveden praktický výzkum, porovnání a následné vyhodnocení kladů a záporů změny právní úpravy. K vyhodnocení srovnání napomohlo i dotazníkové šetření spokojenosti respondentů přímo zasažených změnou právní úpravy. Autor věnuje část práce porovnání smluv o převodu cenných papírů před a po rekonstrukci.

Klíčová slova: Cenný papír, emise, kapitálový trh, občanský zákoník, zákon o obchodních korporacích, rekonstrukce, smlouva

Securities and their characteristics; types and social positions. Legislation under the Civil Code no. 89/2012 Coll.

Summary

The bachelor's thesis deals with an analysis and consequent comparison of the current legislation on securities and securities trading (Act No. 89/2012 Coll. and Act No. 90/2012 Coll.) against the legislation applicable prior to recodification as stipulated by the former Securities Act (Act No. 591/1992 Coll.).

In the first, analytical part, the thesis introduces the issue at hand, explains the relevant terms and definitions, provides a view of the money and capital market, and defines securities, their forms and social applications.

The second part includes practical research, comparison, and consequent evaluation of positive and negative aspects of the amended legislation. The comparison evaluation is also supported by a satisfaction survey carried out in the form of questionnaires among respondents directly affected by the amended legislation. Also, the author devotes a part of the thesis to a comparison of contracts for the transfer of securities before and after the recodification.

Keywords: Securities, issue, capital market, Civil code, Law on commercial corporations, recodification, contract

Obsah práce

1	Úvod	11
2	Cíl práce a metodika	12
2.1	Cíl práce.....	12
2.2	Metodika práce	12
3	Cenné papíry	13
3.1	Historický vývoj	13
3.2	Charakteristika.....	14
3.3	Cenný papír jako věc	16
3.4	Funkce a náležitosti cenných papírů.....	17
4	Třídění cenných papírů	18
4.1	Členění dle míry právní regulace.....	19
4.2	Členění dle formy	20
5	Vydání cenného papíru	21
5.1	Emise cenného papíru.....	22
5.2	Vydání cenného papíru	23
6	Druhy cenných papírů a jejich základní charakteristika.....	23
6.1	Akcie.....	24
6.2	Dluhopis.....	26
6.3	Zatímní list.....	28
6.4	Opční list.....	29
6.5	Směnka	30
6.6	Šek	32
6.7	Podílový list.....	34
7	Úschova cenných papírů.....	35
8	Společenské uplatnění cenných papírů	37
9	Shrnutí základních rozdílů před a po rekodifikace	39
9.1	Definice a její úskalí	39
9.2	Dematerializace a zaknihovaný cenný papír	41
9.3	Inominátní cenné papíry	42

9.4	Cenný papír jako věc	43
9.5	Hromadné listiny	44
9.6	Základní změny u akcií a kmenové listy	45
9.7	Nahrazení podpisu otiskem	47
10	Dotazníkové šetření praktického dopadu změny legislativy	48
10.1	Analýza odpovědí	49
10.2	Výsledek šetření	51
11	Porovnání smlouvy před a po rekodifikaci	52
12	Závěr	55
	Seznam použitých zdrojů	56
	Přílohy	59
	Příloha A: Vzor dluhopisu	59
	Příloha B: Otázky a odpovědi respondentů v dotazníkovém šetření	60
	Příloha C: Smlouva o převodu cenných papírů před rekodifikací	63
	Příloha D: Smlouva o převodu cenných papírů po rekodifikaci	67

Seznam obrázků

Obr. č. 1	Klasifikace cenných papírů jako věci v právním slova smyslu	17
Obr. č. 2	Třídění cenných papírů	18
Obr. č. 3	Požadavky na převod vlastnického práva k CP	21
Obr. č. 4	Akcie na jméno	26
Obr. č. 5	Vzor vlastní směnky	32
Obr. č. 6	Vzor šeku	34

Seznam grafů

Graf 1	Rozdělení věkové kategorie respondentů	49
Graf 2	Využívané investiční nástroje	50

1 Úvod

S cennými papíry se dnes můžeme setkat v běžném životě relativně snadno a není to nic ojedinělého. Zájem širší veřejnosti o investice je v poslední době čím dál tím větší. Pokud se alespoň trošku staráte o to, jak nejlépe zhodnotit a efektivně uschovat své našetřené peníze, tak jednou z prvních možností, která se vám naskytne, je právě investice do cenných papírů a dalších investičních nástrojů. Pojem cenný papír nalezneme hlavně ve dvou oblastech, a to v legislativě, obzvláště tedy v soukromém právu, a v oboru ekonomie a hospodářství.

V práci se autor v úvodních kapitolách snaží uvést čtenáře do problematiky daného tématu, vysvětlit základní pojmy, představit základní druhy cenných papírů a nastínit situaci ve společnosti. Především tedy to, jak k těmto listinám přistupuje veřejnost a kde se s nimi může setkat. V neposlední řadě se práce věnuje nástinu změn právních norem po účinnosti nového občanského zákoníku, dnes již občanského zákoníku.

Rekodifikace s sebou přinesla několik změn, z nichž první a nejvíc zřejmou je zrušení zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech. Zákon o cenných papírech byl účinný od roku 1993 a byl několikrát novelizován. V praxi byl ale v mnohém nevyhovující a přinášel s sebou často nejistotu některých právních úprav. Přetvoření právních norem s sebou nese mnoho zásadních změn, snaží se o uvolnění a poskytnutí více dispozic majiteli. Má zároveň urovnat nejistoty a stanovit jasnější pravidla. Navzdory tomu ale i nová právní úprava s sebou přenáší některé neurčitosti a výkladové problémy. Proto se tato práce zabývá i lehkou komparací úpravy před a po rekodifikaci. S ohledem na rozsah této práce jsou důsledky této změny uvedeny na některých základních případech.

Práce také srovnává smlouvy o převodu vlastnického práva k cenným papírům před a po rekodifikaci včetně komentářem. Součástí práce je rovněž dotazníkové šetření cílené na obchodníky a vlastníky cenných papírů.

Informace k tématu autor čerpal převážně z odborné literatury, z právní úpravy, popřípadě internetových stránek věnujících se předmětu investování či cenných papírů.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je vysvětlení pojmů, uvedení do problematiky, analýza nejnovější právní úpravy cenných papírů, obchodování s nimi a následné porovnání a zhodnocení právní úpravy dle nového občanského zákoníku (zák. č. 89/2012 Sb.) a zákona o obchodních korporacích (zák. č. 90/2012 Sb.) oproti předešlé právní úpravě ve zrušeném zákoně o cenných papírech (zák. č. 591/1992 Sb. - ZCP). Dále také analýza hlavních kladů a záporů nové právní úpravy dle názoru autora, výsledků dotazníkového šetření a porovnání smluv o převodu vlastnického práva k cennému papíru před a po rekonstrukci.

2.2 Metodika práce

Autor pracuje metodou výkladu a analýzy pojmů a právních jednání, která se vztahují k danému tématu. Práce je rozdělena na dvě části, a to na teoretickou (analytickou) a praktickou.

První část byla zpracovaná metodou sběru informací z právních předpisů, odborné literatury a vědeckých prací. Obsahuje především podklady pro pochopení dané problematiky, vysvětlení pojmu, definici a základní charakteristiku cenného papíru, jeho druhy, formy a společenské uplatnění. Popis peněžního a kapitálového trhu, jejich základní rozdíly, obchodování na burze. Dále popis emise, podmínky vydání a náležitosti cenného papíru. Terminologie, převedení formy cenného papíru. V neposlední řadě převedení všech práv na nového majitele.

Druhá část byla vyhotovená na základě kvalitativního výzkumu a je věnovaná přímému srovnání nové a předešlé právní úpravy, popis hlavních změn, zhodnocení kladů, záporů a důsledků dle názoru autora práce. Dále obsahuje výsledek dotazníkového šetření spokojenosti respondentů přímo zasažených změnou právní úpravy. Bakalářská práce rovněž obsahuje porovnání smlouvy o převodu cenných papírů před a po rekonstrukci.

3 Cenné papíry

3.1 Historický vývoj

S vývojem cenných papírů se můžeme setkat už v období panování makedonského panovníka Alexandra Velikého (4. stol. př. n. l.). V některých publikacích, například v knize Dějiny starověkého blízkého východu od Marca Van de Mieroopa, se mluví dokonce o období asyrsko-egyptském či babylonském. Například archeolog H. Rowlinson objevil v okolí Eufratu hliněné poukázky, které můžeme považovat za předchůdce dnešních pokladničních poukázek.

Již tehdy vznikaly listiny podobné cenným papírům, se kterými byla spojena konkrétní práva a povinnostmi. Jednalo se především o různé podoby dlužních listin, šeků a poukázek na peníze či plodiny. (Kotásek, J. et al., 2014)

K prudkému rozvoji dalších druhů listin vyznačujících se jistým nárokem pak docházelo v období středověku, a to zejména v 11. až 13. stol. n. l. Především se zde jednalo o úvěrové listiny, pomocí kterých vládnoucí vrstva získávala prostředky k financování a vedení válek. V rukopisech tehdejší doby jsou označovány za tzv. generální úvěrové listy, předchůdce dnešních dluhopisů. Díky nim šlechtic nebo příslušník vrchnosti získával převážně od bankéřů potřebné menší částky. Zavazoval se ale ke splacení tohoto úvěru a do té doby věřiteli vyplácel pravidelné úroky. Současně mohl věřitel tento poukaz převést, a to i za úplatu, na třetí osobu. Jisté druhy takových listů vydával například francouzský král Ludvík IX k financování křížáckých výprav v 13. století nebo město Split v roce 1261. (Manderla, 2013)

Ve 13. století dosahovalo velkého rozmachu bankéřství. Světští i církevní boháči odevzdávali své peníze obchodníkům do úschovy, proti čemuž jim byly vystavovány peněžní poukazy. Tyto poukazy pak svědčily v mnoha případech majiteli a byly tak svojí formou i právním základem příbuzné šekům. S tímto vývojem se v 16. století v Amsterdamu začal objevovat nový druh živnostníků, tzv. pokladniční správci nebo také kasíři. Tato živnost byla v roce 1608 zakázána. Zákaz ale vyvolal vlnu nevole a zákon byl do několika dnů odvolán. Odvětví se dařilo a na konci 18. století už v Amsterdamu působilo přibližně padesát takovýchto obchodníků.

Všeobecně se má za to, že první listiny považované za cenné papíry byly v pravém slova smyslu směnky. Ty mohly od počátku plnit několik funkcí najednou. Sloužily jako

nástroj platebního styku, umožňovaly placení bez rizika transportu hotových peněz do vzdálenějších míst a poskytovaly také možnost kreditního využití. Předchůdce směnek lze nalézt v Číně už v 8. stol. n. l., kde se používaly právě pro bezpečnější převoz peněz na delší vzdálenosti. Se směnkami se ve 12. a 13. století dokonce začalo obchodovat na schůzkách obchodníků v italských městech.

V Itálii pak mezi 13. a 15. stoletím začaly cenné papíry získávat své hlavní rysy. Další fáze jejich vývoje jsou spojovány s Francií a Holandskem v 16. – 18. století, kdy se objevil rubopis a s Německem v 19. století, kde byl sepsán první speciální směnečný zákon.

Další listiny, které se postupem času objevovaly a dají se považovat za cenné papíry, byly náložní listy, skladištní listy a s rozvojem korporací a právnických osob i akcie. Cenné papíry tak stále více zasahovaly do běžného života občanů. Vznikaly peněžní ústavy a s nimi i hypoteční a zástavní listy.

Nejmladším a stále nedokončeným vývojem cenných papírů je dematerializace, odstranění hmotného substrátu. Tento vývoj si postupem času vynutila samotná praxe, kdy při prodeji či samotném předání již nemusí být přítomny obě strany a dosáhne se tak i úspory času a nákladů. Skutečný takovýto vývoj v masovém měřítku však nastává až s příchodem výpočetní techniky.

Z historického exkurzu je patrná určitá potřeba takovýchto instrumentů, které mohou sledovat jiný hospodářský účel, ale v mnoha věcech jsou si podobné. Především je váže určitá spjatost subjektivního majetkového práva s existencí listiny. Pro tuto vlastnost, která jim rovněž propůjčuje penězi ocenitelnou hodnotu, byly tyto dokumenty označovány jednotným pojmem – cenné papíry. Tím se také vyčlenily ze souboru ostatních listin jako jejich specifická skupina. (Kotásek, J. et al., 2014)

3.2 Charakteristika

Nejobecněji lze cenný papír charakterizovat jako listinu, která ztělesňuje určitý nárok majitele proti vystavovateli této listiny. Tato definice se používala po dlouhou dobu. Byla ovšem pouze odvozovaná z podstaty cenných papírů, neboť až do účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, neměly tyto listiny legální vymezení. Dle dřívější právní úpravy, zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, byl v § 1 odst. 1 uveden pouze výčet toho, co lze za cenný papír považovat. Definice pojmu byla ponechána pouze právní teorii.

Například jedna ze starších charakteristik profesora práva A. Randy z 19. století říká: *„Jestli jisté právo s listinou – obsah jeho naznačující – takovým způsobem sloučeno, že právem toliko prostředkem listiny vládnouti možno jest, tudíž zcizení a jakýkoliv výkon práva jedině listinou se zprostředkuje, mluvíme o „cenných papírech“ (Werthpapiere)“*. (Kotásek, J. et al., 2014).

Jan Dědič tvrdí, že *„cenným papírem je listina, se kterou je spojeno určité právo tak, že tuto listinu je třeba předložit k uplatnění práva v ní inkorporovaného“*.

Většina těchto definic vyjadřuje totéž, a to vztah, závislost mezi listinou a právem. (Manderla, 2013)

Z tohoto pojetí vychází i naše nová právní úprava, která cenné papíry upravuje v § 514 – § 544. Ustanovení § 514 občanského zákoníku nám říká: *„Cenný papír je listina, se kterou je právo spojeno takovým způsobem, že je po vydání cenného papíru nelze bez této listiny uplatnit ani převést“*. Tím definitivně vymezuje nová legislativa institut cenného papíru. Z právního hlediska by tato definice měla do budoucna přispět k vyšší právní jistotě. (Zákon č. 89/2012 Sb.)

Z vymezení vyplývají dva pojmové znaky: 1. cenný papír je zhmotněný jako listina a 2. spojení určitého práva s touto listinou.

První bod říká, že právní projev vůle je zachycen na hmotném substrátu. Ten bude představovat nejčastěji list papíru, popřípadě médium způsobilé k tomu, aby zachytilo a uchovalo tento projev vůle.

Druhým znakem je cennost listiny v právním slova smyslu. Listinu činí cennou právní následky, které s ní pojí právní řád. Právo musí být spojeno s listinou takovým způsobem, aby se nedalo jedno bez druhého uplatnit ani převést na jinou osobu. Uplatnit cenný papír v této souvislosti můžeme u soudu, popřípadě jiného orgánu veřejné moci nebo u povinné osoby. Uplatnění práva však není možné bez fyzicky předloženého dokladu. Nestačí tedy pouze sdělení, že je vlastníkem. (Chalupa, I. et al., 2014)

Historickým vývojem cenných papírů se však hmotné listiny staly spíše přítěží, zejména pokud šlo o emisi většího počtu zastupitelných cenných papírů. S tím souvisí vývoj tzv. dematerializace a zrod zaknihovaných cenných papírů. To vedlo ke vzniku dvou podob cenných papírů, tedy listinných a zaknihovaných.

3.3 Cenný papír jako věc

ObčZ dle § 496 definuje věc v tzv. širokém pojetí jako „*vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí*“. Toto široké pojetí do pojmu zahrnuje nejen objekty hmotné, ale i nehmotné. Hmotnou část dále charakterizuje jako ovladatelnou část vnějšího světa, která má povahu samostatného předmětu. Nehmotnými věcmi jsou pak práva, jejichž povaha to připouští, a jiné věci bez hmotné podstaty. ObčZ tedy definuje věci hmotné, a věci, které nespádají pod definici hmotných věcí, jsou věcmi nehmotnými. (Chalupa, I. et al., 2014)

Podobně ObčZ přistupuje k věcem movitým a nemovitým. V § 498 definuje nemovité věci jako pozemky a podzemní stavby se samostatným účelovým určením, jakož i věcná práva k nim, a práva, která za nemovité věci prohlásí zákon. Dále stanoví-li jiný právní předpis, že určitá věc není součástí pozemku, a nelze-li takovou věc přenést z místa na místo bez porušení podstaty, je i tato věc nemovitá. Movité věci jsou dále charakterizovány jako veškeré další věci, ať je jejich podstata hmotná či nehmotná. (Zákon č. 89/2012 Sb.)

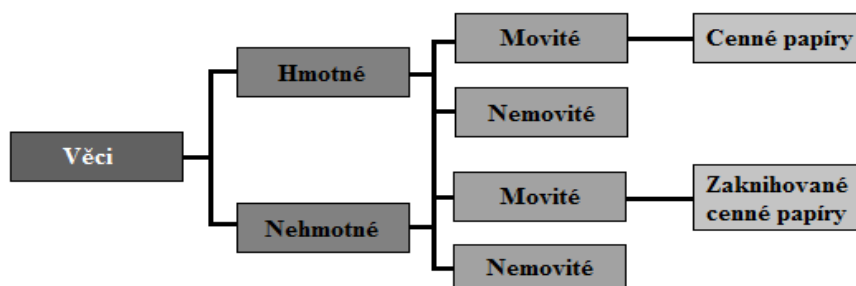
Na základě těchto vymezení a vymezení cenných papírů dle § 514 ObčZ jsou cenné papíry věcmi hmotnými a movitými. To platí i navzdory tomu, že listina samotná není hodnotná díky své podstatě listiny, ale pro nehmotné subjektivní inkorporované právo. Na druhou stranu předmětem vlastnického práva není toto právo, nýbrž ona hmotná listina, jejíž právní osud inkorporované právo sleduje. (Chalupa, I. et al., 2014)

Cenné papíry nahrazené zaknihováním (zaknihované cenné papíry) jsou upraveny v § 525 odst. 1 ObčZ, který uvádí: „*Je-li cenný papír nahrazen zápisem do příslušné evidence a nelze-li jej převést jinak než změnou zápisu v této evidenci, jedná se o zaknihovaný cenný papír. Zaknihované cenné papíry jsou zastupitelné, pokud byly vydány tímž emitentem a pokud z nich vznikají stejná práva*“. Zaknihované cenné papíry musí být dle této definice zapsány v příslušné evidenci a nelze je převést jinak než změnou zápisu v této evidenci. (Zákon č. 89/2012 Sb.)

Vzhledem k vymezení pojmu věci v ObčZ, jako vše, co je rozdílné od osoby a co slouží člověku k uspokojování jeho potřeb, s výjimkou živých zvířat, lidského těla a jeho části, v neposlední řadě věci mimo dosah lidské moci (např. měsíční svit), jsou tedy věcmi i práva, např. pohledávky nebo již zmíněná zaknihovaná práva. (Kotásek, J. et al., 2014)

Zaknihované papíry tedy lze stejně jako listinné řadit mezi věci, pouze s rozdílem toho, že jsou v samostatné kategorii věcí a v právním smyslu jako věc nehmotná a movitá.

Obr. č. 1 Klasifikace cenných papírů jako věci v právním slova smyslu

Zdroj: Vlastní zpracování

3.4 Funkce a náležitosti cenných papírů

Cenné papíry mají díky své zvláštní právní povaze jisté funkce, které mohou i poukazovat na účel jejich vzniku. Různá třídění cenných papírů mohou být rozlišena právě na základě těchto funkcí. Obecně můžeme funkce dělit na ekonomické a právní.

Z ekonomického hlediska můžeme rozlišit tyto základní funkce cenných papírů: funkce distribuční, funkce mobilizační a úvěrová, která je spjatá s platební funkcí, a funkci usnadnění převodu hmotných předmětů.

Podstatou distribuční funkce je pomoci zjednodušit rychlý a bezpečný převod financí a ostatních statků tam, kde jsou v daný moment nejvíce potřebné. Mobilizační funkci si můžeme vysvětlit jako podporu cizího podnikání. Nám přebývají finanční prostředky a nemůžeme je využít na vlastní podnikatelskou činnost, ale převedeme je pomocí cenných papírů na subjekt, kterému naopak prostředky k realizaci jeho vlastní podnikatelské činnosti chybí. Další, úvěrová funkce, umožňuje investice i malých částek širším vrstvám obyvatelstva. Tyto nahromaděné částky se následně využijí k úvěrování podnikání (dluhopisy, akcie, podílové listy). Platební funkce, která úzce souvisí právě s úvěrovou, se vyznačuje poskytnutím peněžních prostředků dlužníkovi za pomoci poukázky k výběru příslušné peněžní částky. Za platební poukázky zde můžeme považovat například šeky. Poslední funkcí je usnadnění převodu hmotných předmětů. Tato funkce je typická pro cenné papíry, jejichž hlavní funkcí není převod finančních prostředků, ale předání zboží. Slouží k usnadnění převodu zboží, které nemusí být v době převodu fyzicky přítomno a které je v době převodu v moci třetí osoby, standardně tedy dopravce. (Kotásek, J. et al., 2014)

Za právní funkce můžeme považovat především tyto čtyři základní: funkce průkazní, legitimační, funkce zvýšení mobilnosti a liberalizační funkce.

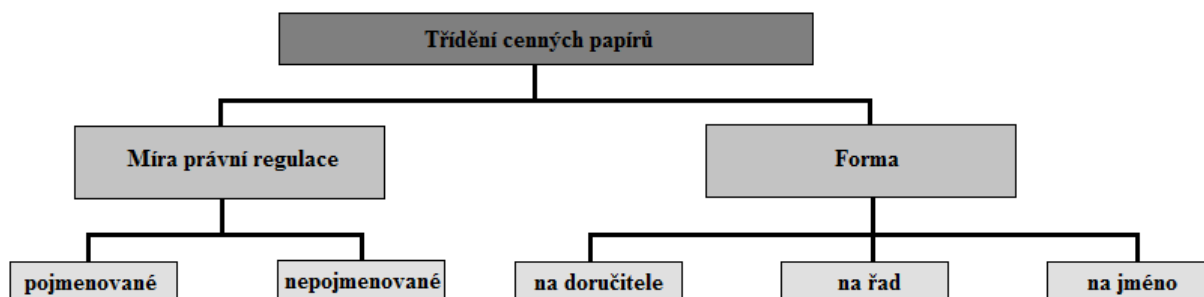
Průkazní funkce, jak můžeme vytušit již z názvu, znamená, že cenný papír je důkazem existence subjektivního práva či povinnosti a rovněž důkazem o nároku osoby předkládající papír vůči emitentovi. Legitimační funkci má cenný papír proto, že se jeho předložením majitel prokazuje při výkonu svých práv, bez cenného papíru není dlužník povinný plnit, a pokud by i přesto plnil svůj závazek, nevede to k jeho zániku. Funkce zvýšení mobilnosti spočívá v tom, že přechod listiny na jiného majitele s sebou nese také přechod subjektivního práva inkorporovaného v dané listině. To se netýká pouze cenných papírů na jméno, kterými se budeme zabývat později. Poslední funkce, oproti legitimační, naopak usnadňuje plnění dlužníkovi. Po předložení cenného papíru nemusí dlužník zkoumat, zda plní osobě skutečně oprávněné. (Kotásek, J. et al., 2014)

Cenný papír jako předmět právních vztahů musí také obsahovat jisté náležitosti. Jedná se především o náležitosti formální a obsahové. Podle současné právní úpravy ale neexistuje obecná úprava náležitostí všech cenných papírů. Náležitosti jednotlivých druhů cenných papírů jsou obsaženy v příslušném zákoně, který se na daný druh vztahuje. Proto se tomuto tématu věnuje práce v kapitole rozebírající druhy cenných papírů.

4 Třídění cenných papírů

Cenné papíry je možné třídit dle mnoha kritérií. Jedno ze základních a možno říci i praktičtěších rozdělení můžeme vyjádřit takto.

Obr. č. 2 Třídění cenných papírů

Zdroj: Chalupa, I., et al., 2014

Jako další dělení si můžeme uvést například cenné papíry zastupitelné a nezastupitelné, cirkulační úložné a spekulativní, obchodovatelné a neobchodovatelné, cenné papíry hromadné a individuální, veřejné a soukromé, kauzální a abstraktní atd. (Kotásek, J. et al., 2014)

Tato práce se ale zabývá pouze prvním zmiňovaným rozdělením (viz obrázek č. 2), kterému se ObčZ především věnuje v díle 4, § 514 – 544.

4.1 Členění dle míry právní regulace

Pojmenované a nepojmenované cenné papíry můžeme rozlišit dle míry právní regulace. To znamená, jestli je právní úpravou stanoveno: jaké právo je s cenným papírem spojeno a jaké náležitosti musí listina splňovat, aby se stala cenným papírem.

Pojmenované neboli nominátní cenné papíry jsou takové, u kterých zákon stanoví, jaké právo je s nimi spojeno a jaké musí splnit náležitosti, aby došlo ke spojení práva s listinou.

Mezi nominátní cenné papíry můžeme zařadit například: akcie, zatímní listy, opční listy, kmenové listy, dluhopisy, směnky, šeky, zemědělské skladní listy, skladištní listy, náložné listy, podílové listy a investiční listy. Do této skupiny můžeme také zařadit dva specifické cenné papíry, kterými jsou kupón a hromadná listina. Jednotlivým cenným papírům se práce věnuje v dalších kapitolách. (Chalupa, a další, 2014)

Nepojmenované neboli inominátní cenné papíry jsou ostatní listiny, jejichž přípustnost stanoví zákon. Tato listina může být použita například pro vydání takových cenných papírů, které byly upraveny v předešlých právních úpravách nebo zahraniční legislativou. Inominátní cenné papíry jsou upraveny v § 515 ObčZ. Z ustanovení vyčteme, že tato listina musí určovat právo, které je s cenným papírem spojeno, a údaj o emitentovi.

Právo spojené s cenným papírem může být určeno buď přímo na listině, nebo jen odkazem na emisní podmínky. Ustanovení § 519 odst. 2 říká: „*Emisní podmínky vymezují práva a povinnosti emitenta a vlastníků cenných papírů, jakož i podrobnější údaje o emisi*“. Spojení práva a listiny může být dosaženo buď tak, že samotná listina již v názvu nese označení „Cenný papír“, nebo je v textu uvedeno, že se o cenný papír jedná. (Zákon č. 89/2012 Sb.) (Chalupa, I. et al., 2014)

Listina musí rovněž nést údaje o tom, kdo ji vydal a za jakým účelem – údaje o emitentovi. Ten bude z cenného papíru zavázán. Identifikační údaje o emitentovi, které musí tato listina nést, jsou určeny v § 3019 ObčZ. (Zákon č. 89/2012 Sb.)

4.2 Členění dle formy

Členění cenných papírů dle formy nám říká, jakým způsobem lze převést vlastnická práva k danému cennému papíru. Zahrnuje v sobě určení osoby, které přísluší práva z cenného papíru, a způsob, jakým může být cenný papír převeden mezi subjekty. Toto rozdělení je upraveno v § 518 ObčZ. Právní úpravu zahrnující převod vlastnického práva můžeme najít v ustanoveních § 1103 a 1104 ObčZ. Úprava v § 518 ObčZ ve smyslu dřívější právní úpravy zůstává prakticky nezměněná a můžeme ji stále dělit, jak je patrné ze schématu, na tři varianty. Cenný papír vydaný ve formě na doručitele (au porteur papíry), na řad (order papíry) a na jméno (au nom papíry, rektapapíry). (Chalupa, I. et al., 2014)

Cenný papír na doručitele je takový cenný papír, ke kterému se jeho vlastnická práva převádějí v okamžiku předání. Pro cenné papíry na doručitele je typické, že vlastník této listiny není přímo uveden na listině. Zde tedy obecně platí, dle § 518 2. odst. 2. věty, že: „*Neobsahuje-li cenný papír jméno oprávněné osoby, platí, že se jedná o cenný papír na doručitele*“. Výkon práv závisí na držbě listiny, přesněji řečeno pojí se s předložením dané listiny. Pokud dlužník splní závazek plynoucí z listiny předkládajícímu, zbavuje se své povinnosti, a to pouze v případě, že si povinný není vědom toho, že by plnil osobě, která není oprávněným držitelem cenného papíru. Převod, který se vyznačuje prostým odevzdáním listiny novému majiteli, se nazývá tradice. (Kotásek, J. et al., 2014)

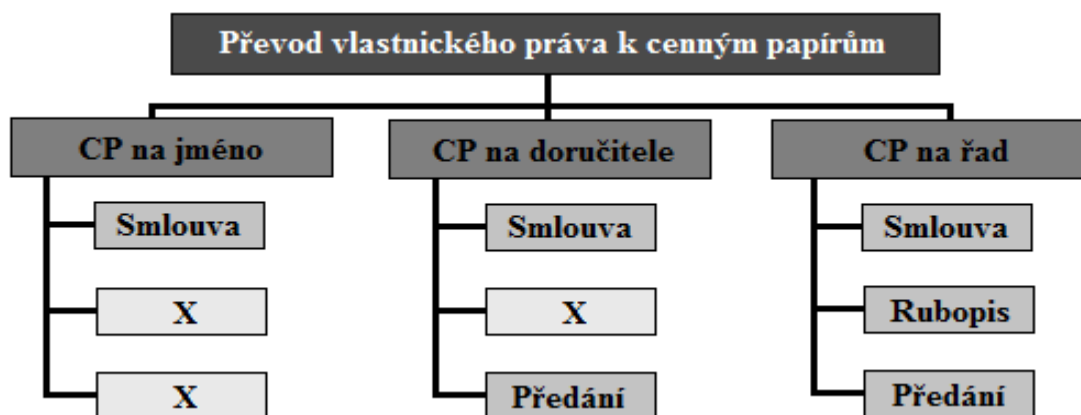
Vlastnická práva k cennému papíru na řad se převádí smlouvou k okamžiku jeho předání a rubopisem. Vlastník listiny je ten, který je v textu přímo označený nebo jemuž svědčí nepřetržitá řada rubopisů, pokud zákon nestanoví jinak. Rubopis neboli indosament je jednostranné písemné právní prohlášení bývalého majitele na rubu cenného papíru nebo jeho přívěsku. Obvyklé znění rubopisu je „*Za mě na řad pana ..., r.č. ...*“, popřípadě pokud se jedná o právnickou osobu, tak IČ. Převod vlastnického práva k listině je dovršen předáním. Mezi hlavní takovéto cenné papíry v českém právu patří akcie na jméno, dluhopisy na jméno, směnky, šeky na jméno, podílové listy na jméno, skladištní listy na jméno a kmenové listy podle zákona o obchodních korporacích. (Kotásek, J. et al., 2014)

Poslední zmiňovanou skupinou jsou cenné papíry na jméno. Ty se vyznačují, jak již název napovídá, přímým označením oprávněné osoby na listině. Platí také, že takovýto cenný papír není převoditelný rubopisem. Samotný převod ale uskutečnit lze, avšak pouze podle občanskoprávních předpisů, tedy písemnou smlouvou o postoupení pohledávky (cesí). Ustanovení § 1103, odst. 3 ObčZ nám říká, že: „*vlastnické právo k cennému papíru na jméno se převádí už samotnou smlouvou k okamžiku její účinnosti*“. Převod cenného papíru je tedy jenom jednofázový. (Chalupa, I. et al., 2014)

Zaknihované cenné papíry bylo s minulou právní úpravou možné dělit rovněž dle formy na doručitele, na řad a na jméno. Po rekodifikaci ale zaknihované cenné papíry již nejsou cenným papírem v pravém slova smyslu a nejsou rozlišovány dle formy. Převoditelnost zaknihovaných cenných papírů je pouze jedna, a to změnou zápisu v příslušné evidenci. (Kotásek, J. et al., 2014)

Pro názornost a zjednodušení si můžeme požadavky na převody vlastnických práv zobrazit následující způsobem.

Obr. č. 3 Požadavky na převod vlastnického práva k CP

Zdroj: Chalupa, I. et al., 2014

5 Vydání cenného papíru

Proces vydání cenných papírů je z hlediska právní teorie významnou otázkou. Během vydání cenného papíru vznikají práva a povinnosti z cenného papíru. Ke vzniku nestačí pouze písemný projev vůle zavázaného, neboli inkorporace práva do hmotného substrátu, ale je také nutné, aby adresát, v našem případě věřitel, tuto listinu nabyt. Zásadní otázkou je, kdy je proces inkorporace práv a povinností dokončen, protože právě v tomto okamžiku

dochází ke vzniku cenného papíru. Do doby vydání má tato listina pouze hodnotu substrátu, na němž je zachycena, a práva, jinak spojená s cenným papírem, nelze z tohoto listu nijak uplatňovat. Osoba vydávající cenný papír je podle ObčZ označována za emitenta cenného papíru. Emitentem v tomto případě může být jak fyzická, tak právnická osoba.

ObčZ do jisté míry zpřehledňuje proces vydání cenného papíru oproti dřívější právní úpravě dle ZCP, ale zásadním způsobem ho nemění. ObčZ se dále, na rozdíl od dřívější právní úpravy, která v tomto směru nebyla zcela přehledná, snaží oddělit pojmy emise a vydání cenného papíru. Emise cenného papíru je nadále upravena § 519 ObčZ a vydání cenného papíru upravuje § 520 a § 522 ObčZ. (Kotásek, J. et al., 2014)

5.1 Emise cenného papíru

Ustanovení § 519 odst. 1 říká: „Datum emise cenného papíru označuje den, kdy může dojít k vydání cenného papíru prvním nabyvateli. Není-li stanoveno jinak, určí datum emise cenného papíru emitent“. (Zákon č. 89/2012 Sb.)

Z definice nám tedy plyne, že datum emise určuje samotný emitent příslušného cenného papíru. Vydání cenného papíru před datem emise by bylo porušením tohoto ustanovení a taková listina by pak nebyla považovaná za cenný papír, s výjimkou nabytí v dobré víře, kterou upravuje § 521 ObčZ. Ten, jehož práva byla zasažena tímto způsobem, má nárok na náhradu škody od emitenta, popřípadě osoby, která za emitenta jednala.

Pojmem emise se bude i nadále spojovat především s vydáním dvou a více zastupitelných cenných papírů nebo zaknihovaných cenných papírů, které jsou zpravidla vydány z jediného rozhodnutí emitenta. U takovýchto cenných papírů bude datum emise u všech stejné, a to nezávisle na tom, kdy se listina stane skutečným majetkem prvního majitele.

Dále § 519 odst. 2 obecně definuje emisní podmínky. Vzhledem k onomu zobecnění, je sem možné zahrnout prakticky jakýkoliv dokument, který bude naplňovat znaky dané zákonem, tedy: „Emisní podmínky vymezují práva a povinnosti emitenta a vlastníků cenných papírů, jakož i podrobnější údaje o emisi“. Emisními podmínkami tak mohou být i stanovy nebo společenské smlouvy jednotlivých společností. (Koblížek, 2013)

Datum emise cenného papíru je datum označující den, kdy může dojít k vydání cenného papíru prvnímu nabyvateli. Datum emise cenného papíru určí emitent, nevyplývá-li ze zvláštního zákona něco jiného, a to tak, aby odpovídalo vydání cenného papíru. Datum emise je shodné pro všechny cenné papíry v rámci dané emise. (Zákon č. 89/2012 Sb.)

5.2 Vydání cenného papíru

V ustanovení § 520 ObčZ se řeší samotné vydání cenného papíru, tedy v jaký okamžik dojde ke kvalifikovanému spojení práv a povinností s listinou a splní tedy náležitosti stanovené zákonem nebo jinými právními předpisy. (Zákon č. 89/2012 Sb.)

Samotné vydání musí splňovat základní podmínky: je povinno splnit náležitosti dané právním předpisem a zároveň musí dojít k nabytí nabyvatelem stanoveným způsobem do jeho majetku.

Aby byla listina vydána jako cenný papír, musí obsahovat náležitosti stanovené právními předpisy regulující právě ten druh cenného papíru. Pokud nesplní zákonem stanovené podmínky, nemůže se jednat o daný druh cenného papíru a nedostatky nelze nahradit ani dobrou vírou. V případě inominátních cenných papírů musí listina obsahovat náležitosti podle § 515 ObčZ.

Druhá podmínka říká, že cenný papír se musí stát stanoveným způsobem součástí majetku prvního nabyvatele. Typicky by šlo o předání cenného papíru nabyvateli na základě smlouvy nebo jiný způsob, který určí zákon. Z povahy věci plyne, že u zaknihovaných cenných papírů je cenný papír vydán zápisem do centrální evidence cenných papírů.

Přitom ale platí, jak již bylo zmíněno, že obsahuje-li listina všechny náležitosti stanovené pro něj právním předpisem, je řádně vydaná i přesto, že nebyly dodrženy náležitosti postupu při vydání cenného papíru, nebo že se nestala zákonem stanoveným způsobem vlastnictvím svého prvního nabyvatele. V takovém případě má nabyvatel nárok na odškodnění na jeho účet. (Kotásek, J. et al., 2014) (Chalupa, I. et al., 2014)

6 Druhy cenných papírů a jejich základní charakteristika

Dřívější právní úprava, zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, nám poskytovala demonstrativní výčet cenných papírů v § 1. Po rekonstrukci však druhy cenných papírů upravují ObčZ, ZOK a další zákony, například zákon směnečný a šekový, zákon o dluhopisech atd.

Mezi základní druhy cenných papírů můžeme řadit akcie, dluhopisy, zatímní listy, opční listy, směnky, šeky, kmenové listy, podílové listy, investiční listy, skladištní listy atd. V této kapitole si přiblížíme nejznámější a nejpoužívanější z nich. (Zákon č. 591/1992 Sb.)

6.1 Akcie

Právní úpravu regulující akcie a jiné cenné papíry vydané akciovou společností najdeme v ZOK 3. díl. Definici akcií se věnuje § 256. Ten nám říká, že: „*Akcie je cenný papír nebo zaknihovaný cenný papír, s nímž jsou spojená práva akcionáře jako společníka podílet se podle tohoto zákona a stanov společnosti na jejím řízení, jejím zisku a na likvidačním zůstatku při jejím zrušení s likvidací*“. (Zákon č. 90/2012 Sb.)

Právní úprava reguluje jednotně obě skupiny akcií, jak listinné, tak zaknihované. Existují však speciální pravidla, která se věnují pouze zaknihovaným, např. § 260 odst. 2 ZOK, § 275 ZOK, nebo věnující se pouze listinným, např. § 249 odst. 1 ZOK.

Z právní definice vyplývá, že akcie je cenný papír, respektive zaknihovaný cenný papír, se kterým se pojí jistá práva na účast akcionáře v akciové společnosti. Mezi tři základní práva náležící akcionáři patří možnost podílet se na řízení dané společnosti, právo na zisk (dividendy), a pokud se společnost dostane do likvidace, právo na likvidační zůstatek. O výši dividendy rozhoduje valná hromada. Výše dividendy je proměnlivá na rozdíl od některých cenných papírů s pevným výnosem. Pokud je společnost ve ztrátě, dividendy se nevyplácejí.

Tento výčet práv je však pouze obecný a další konkrétní práva můžeme dohledat ve zvláštních ustanoveních ZOK nebo stanovách daného podniku. Jsou to například: právo na účast na valné hromadě, možnost hlasování na valné hromadě, právo být volen do orgánů společnosti apod. (Chalupa, I. et al., 2014)

Akcie může být z hlediska formy vydaná dvěma způsoby, a to akcie na řad a akcie na doručitele. Zákon uvádí v § 263 odst. 1, že to samé platí pro zaknihované akcie, což je trochu nejasné, neboť zákon označení formy u zaknihovaných akcií neuvádí. Tomu se však budu více věnovat v druhé části této práce.

Akcie vydaná formou na doručitele se dle zákona nazývá akcie na majitele a může být vydána pouze v zaknihované podobě nebo jako imobilizovaný cenný papír. Akcie ve formě na řad se pak označuje jako akcie na jméno. Zde si musíme dát pozor na terminologii. Musíme rozlišovat pojmy akcie na jméno a cenný papír na jméno, což není to samé. Akcii jako cenný papír na jméno ZOK vydat neumožňuje. (Zákon č. 90/2012 Sb.)

Všechny akcie tvoří dohromady základní kapitál akciové společnosti. Počet emitovaných akcií a jmenovitá hodnota musí být zapsána v Obchodním rejstříku. S akciemi

se obchoduje na kapitálových trzích a investoři s nimi mohou obchodovat prostřednictvím licencovaného obchodníka – brokera. (Patria online , 1997 - 2015)

Mezi náležitosti akcií můžeme zařadit označení, identifikace společnosti, jmenovitá hodnota, označení formy, identifikace akcionáře, údaj o druhu, číselné označení a podpis.

Aby bylo zákonu učiněno zadost, musí být v textu listiny uvedeno slovo „akcie“, tím bude splněna podmínka označení. (Zákon č. 90/2012 Sb.)

Identifikace společnosti se vyznačuje především uvedením identifikačního čísla včetně údaje o zápisu společnosti do obchodního rejstříku s uvedením oddílu a vložky, avšak uvádí se také název akciové společnosti a sídlo společnosti. Pouze IČ je ale stabilním směrodatným údajem, neboť zbylé údaje se mohou v průběhu trvání společnosti měnit.

Jmenovitá hodnota vyjadřuje peněžitou částku, kterou se akcionář prostřednictvím akciové společnosti podílí na základním kapitálu. Jmenovitá hodnota akcie ale nemusí vždy představovat její skutečnou hodnotu a cenu, kterou akcionář za akcii zaplatí. Emisní kurz může být v některých případech i vyšší. Nikdy však nesmí být nižší, jelikož by nedošlo ke splacení celkového základního kapitálu.

Na akcii musí být rovněž uvedeno, o jakou akcii z hlediska formy se jedná. Musí tam tedy být uvedeno buď slova „akcie na jméno“, nebo „akcie na majitele“. Akcie naopak nesmí nést slova „na řad“ a „na doručitele“, protože to není označení formy akcie. Označení formy se dále neuvádí u zaknihované akcie.

Pokud se jedná o akcie na jméno, musí zde být jako identifikace akcionáře uvedeno u fyzické osoby její jméno, bydliště, datum narození či rodné číslo a u právnické osoby název, sídlo a především identifikační číslo.

Údaj o druhu nám říká, zda jsou s akcií spojena nějaká zvláštní práva, která s jinými akciemi této společnosti spjata nejsou. Ustanovení § 259 ZOK dále říká, že: „*Kmenové akcie nemusí obsahovat údaje o druhu. ...*“. Kmenové akcie totiž žádná zvláštní práva nenesou.

Poslední dva údaje jsou číselné označení, které je většinou označeno římskou či arabskou číslicí, a podpis člena nebo členů představenstva. Podpis však může být nahrazen otiskem, pokud jsou na listině použity ochranné prvky proti jejímu padělání nebo pozměnění. (Chalupa, I. et al., 2014)

Obr. č. 4 Akcie na jméno

Zdroj: [http://www.vhos.cz/eag_cz/images/608322290843725615_971995993254223853_geJXYUMk.png]

6.2 Dluhopis

Dluhopis neboli obligace i bond se řadí mezi dluhové cenné papíry. Na dluhopisy jako cenné papíry se samozřejmě vztahuje úprava o cenných papírech v ObčZ, zvláštní právní úprava dluhopisů je však obsažena v zákoně č. 190/2004 Sb. o dluhopisech (DluhZ).

DluhZ dle § 2 odst. 1 říká: „*Dluhopis je cenný papír nebo zaknihovaný cenný papír vydaný podle českého práva, s nímž je spojeno právo na splacení určité dlužné částky odpovídající jmenovité hodnotě jeho emitentem, a to najednou nebo postupně k určitému okamžiku, a popřípadě i další práva plynoucí ze zákona nebo z emisních podmínek dluhopisu (dále jen „emisní podmínky“)*“ (Zákon č. 190/2004 Sb.)

Hlavním právem plynoucí z dluhopisu je tedy právo na splacení dlužné částky emitentem věřiteli, a to buď najednou, nebo postupně k určitému okamžiku, popřípadě další práva plynoucí z emisních podmínek dluhopisu. Mezi další práva spojená s takovýmto cenným papírem patří typicky právo na výnos z dluhopisu a právo týkající se schůze vlastníků, tedy možnost svolat schůzi, účastnit se jí a hlasovat na ní.

Na rozdíl od akcie zajišťuje tento druh cenného papíru předem stanovený finanční výnos. Dluhopis je výhradně zastupitelný cenný papír, který je vydán podle českého práva. Vždy tedy musí být vydány minimálně dva dluhopisy. Tyto dva dluhopisy budou vůči sobě zastupitelné, pokud bude dána totožnost jejich druhu, totožnost jejich emitenta, totožnost jejich formy a stejnost práv z nich vycházejících. V praxi jsou zastupitelné dluhopisy vydané v rámci stejné emise. (Kotásek, J. et al., 2014)

Dluhopis může být vedle své listinné podoby vydán také jako zaknihovaný cenný papír, pokud jde o formu, v případě listinného dluhopisu se jedná o cenný papír na řad, § 2 odst. 3 DluhZ. K převodu dluhopisu dochází v souladu s obecnou právní úpravou rubopisem a předáním cenného papíru na základě smlouvy. Vůči emitentovi je však převod účinný až po zapsání nového majitele do evidence věřitelů (seznam vlastníků dluhopisu). Jedná se o neveřejný seznam.

Emitent vede dle § 4 DluhZ seznam vlastníků dluhopisů. Zde jsou vedeni všichni věřitelé. Při převodu je emitent povinen zapsat nového vlastníka do seznamu bez zbytečného prodlení poté, co mu nabyvatel vlastnictví prokáže.

Pokud se jedná o zaknihované cenné papíry, je seznam vlastníků nahrazen příslušnou evidencí vedenou v elektronické podobě pověřenou osobou, typicky je takovouto osobou obchodník s cennými papíry. (Chalupa, I. et al., 2014)

Investoři takovýchto finančních nástrojů většinou drží cenné papíry až do jejich splatnosti. Pro samotnou fyzickou osobu je investice přímo do dluhopisu obtížná vzhledem k vyšším nominálním hodnotám, které nezřídka dosahují 1 mil. Kč. (Fio Banka, 2014)

Zákon o dluhopisech sice v § 6 odst. 1 uvádí náležitosti, které musí dluhopis alespoň obsahovat, avšak v § 6 odst. 4 tohoto zákona rovněž říká: „*Pro posouzení toho, zda je dluhopis řádně vydán, nemá vliv, zda obsahuje náležitosti uvedené v odstavci 1, obsahuje-li alespoň náležitosti uvedené v odstavci 1 písm. c) až h), nebo jsou-li tyto údaje zjistitelné z příslušné evidence zaknihovaných cenných papírů*“. Z toho plyne, že u dluhopisů můžeme rozlišovat dva druhy náležitostí, a tedy: podstatné náležitosti; a nepodstatné náležitosti. (Zákon č. 190/2004 Sb.)

Mezi podstatné náležitosti můžeme zařadit takové, které musí být minimálně splněny, aby byl cenný papír řádně vydán. Jsou to v případě listinného dluhopisu podle § 6 odst. 1 DluhZ: c) údaje identifikující emitenta; d) jmenovitá hodnota dluhopisu jako dlužná částka; e) výnos dluhopisu, nebo údaj o tom, že výnos je určen rozdílem mezi

jmenovitou hodnotou dluhopisu a jeho nižším emisním kurzem; anebo je z dluhopisu aspoň zřejmé, že dluhopis je bez výnosu nebo kde se lze s tím, jak je výnos určen, seznámit; f) datum nebo jiný okamžik splacení (dále jen „datum splatnosti“) dlužné částky; g) údaje identifikující vlastníka dluhopisu; h) podpis emitenta dluhopisů. V případě listinných dluhopisů se jedná dle § 6 odst. 1 DluhZ o: a) označení „dluhopis“, nejde-li o hypoteční zástavní list, státní pokladniční poukázku nebo poukázku České národní banky; b) údaj o druhu dluhopisu, který lze uvést i odkazem na emisní podmínky, nejde-li o dluhopis, se kterým není spojeno žádné zvláštní právo; i) číselné označení dluhopisu, nejde-li o dluhopis vydaný jako zaknihovaný cenný papír nebo sběrný dluhopis; j) datum emise.

U zaknihovaných je určení podstatných a nepodstatných náležitosti s ohledem na formulaci zákona sporné, avšak musí být zjistitelné z příslušné evidence zaknihovaných dluhopisů. (Chalupa, I. et al., 2014)

Vzor dluhopisu tvoří *přílohu A* této práce.

6.3 Zatímní list

Na tyto listiny se obecně vztahují ustanovení ZOK o akciích, pokud to však nevyklučuje jejich povaha nebo jiná ustanovení ZOK.

Zatímní list je takový cenný papír, který nese práva a povinnosti nesplacené akcie. Tyto listy společnost vydá, pokud upisovatel nesplatil celý emisní kurs upsané akcie před zápisem společnosti do obchodního rejstříku. Jeho vydání však musí umožňovat stanovy dané společností. Zatímní list nahrazuje upisovateli všechny jím upsané a nesplacené akcie jednoho druhu. Pokud však akcionář, který nese vkladovou povinnost, neuhradí emisní kurs nesplacených akcií v plném rozsahu v časovém horizontu uvedeném v zatímním listu, dostane se do prodlení. ZOK dále upravuje negativní následky, které z takové situace mohou vyvstat (úhrada úroků z prodlení, možnost vyloučení prodlévajícího akcionáře ze spol., nemožnost hlasovat na valné hromadě. (Chalupa, I. et al., 2014)

Zatímní listy je možné vydat pouze ve formě cenného papíru na řad, dokonce i v situaci, kdy nahrazuje akcii vydanou v odlišné formě. Dle zákonné úpravy není možné vydat zatímní list v zaknihované podobě.

Aby byla listina považovaná za zatímní list, musí obsahovat náležitosti uvedené v § 285 ZOK, a tedy: označení „zatímní list“, jednoznačnou identifikaci společnosti, jednoznačnou identifikaci vlastníka zatímního listu, jmenovitou hodnotu tvořenou součtem

jmenovitých hodnot nesplacených akcií, počet akcií, které zatímní list nahrazuje, jejich formu nebo údaj, že nahrazuje zaknihované akcie, popřípadě i určení jejich druhu, splacenou a nesplacenou část emisního kursu akcií a lhůty pro jeho splacení a nakonec podpis člena nebo členů představenstva.

Součet jmenovitých hodnot nesplacených akcií záleží na platbě akcionáře, tedy v jakém rozsahu splní svoji vkladovou povinnost, resp. v jakém rozsahu splatí emisní kurs. Emisní kurs totiž akcionář nemusí plnit celý naráz a může ho splácet postupně. To má vliv na jmenovitou hodnotu zatímního listu. V případě, že tedy akcionář splatí určitou část nesplacených akcií, budou mu tyto akcie uvolněny a s nimi i nový zatímní list s odpovídající zbylou hodnotou nesplacených akcií. (Chalupa, I. et al., 2014)

6.4 Opční list

Slovo opce vysvětluje akademický slovník jako: *právo jednotlivce nebo skupiny osob vybrat si jednu z daných možností*, přídavné jméno *opční* můžeme v obchodním odvětví rozklíčovat jako *burzovní obchody, při nichž si jedna ze smluvních stran za prémii vyhradí právo volby množství zboží nebo cenných papírů*. Sloveso optovat se dále používá v souvislosti, kdy využívám právo z opce. (Buchtelová, R. et al., 2005)

Opční listy jsou upraveny v ZOK § 295 - § 297. S těmito cennými papíry se pojí právo na získání vyměnitelných a prioritních dluhopisů nebo na přednostní upsání akcií. Smyslem tohoto práva je ochrana akcionáře před rozmělněním jeho podílu ve společnosti. S velikostí podílu je totiž spojena váha účasti akcionáře ve společnosti.

Opční listy mohou být pouze cenné papíry na doručitele. Jejich forma se nijak nepojí s formou akcie nebo dluhopisů, ke kterým se právo vztahuje. Mohou být vydány buď v listinné, nebo zaknihované podobě, přičemž není přímo zákonem určeno, jestli akcie či dluhopis, na které se právo vztahuje, musí být vydány jako cenný papír nebo zaknihovaný cenný papír.

Zaknihované opční listy jsou vedeny v příslušné evidenci zaknihovaných cenných papírů a jejich převod se provádí zápisem v této evidenci. (Chalupa, I. et al., 2014)

Náležitosti opčních listů jsou dle § 296: označení, že se jedná o opční list, jednoznačnou identifikaci společnosti, určení, kolik akcií a jaké formy nebo kolik akcií, jež budou vydány jako zaknihované cenné papíry, jakého druhu anebo kolik dluhopisů společnosti, jaké formy nebo kolik dluhopisů, jež budou vydány jako zaknihované cenné

papíry, a v jaké jmenovité hodnotě lze získat z opčního listu; lhůtu a podmínky pro uplatnění práva. Dále dle § 297 musí obsahovat i číselné označení a podpis člena nebo členů představenstva nebo jejich otisky. (Zákon č. 90/2012 Sb.)

6.5 Směnka

Zjednodušeně můžeme říct, že směnka jako cenný papír může obsahovat bezpodmínečný písemný příkaz (závazek) zaplatit určitou peněžitou sumu nebo slib zaplacení od výstavce zaplacení peněžní sumy uvedené na směnce ve stanovené lhůtě a na stanoveném místě. Proto můžeme směnku rozdělit na dva různé cenné papíry, a to směnku vlastní a směnku cizí. (Kotásek, J. et al., 2014)

Mezi dvě základní a nejdůležitější funkce směnky můžeme řadit platební a zajišťovací funkci. Směnky dále můžeme využít i jako úvěrový či úložný prostředek. V praxi se často stává, že se jednotlivé úlohy kříží a směnka jich plní několik najednou.

Nejčastěji se setkáváme s tím, že směnky jsou využívány jako zajišťovací instrument. Takováto směnka slouží k zajištění plnění peněžitého závazku, například vrácení vypůjčených finančních prostředků. Tento druh zajištění se používá hlavně proto, že vymáhání peněžitého plnění ze směnky je v praxi daleko snazší než ze závazkového vztahu.

Zajišťovací směnky se používají v České republice dokonce v polovině všech případů. Ze samotného textu směnky však většinou její využití není přímo patrné. K jakému účelu bude tedy konkrétní směnka využita, zcela závisí na smluvních stranách a dohodou mezi nimi. (Konečná, 2007)

Institut směnky je upraven zákonem č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový (ZSŠ). Zákon přetrvává ve svém základu a v nezměněné podobě. Novelizován byl prozatím třikrát. Je rozdělený na tři články. Článek I se týká směnek, čl. II šeků a čl. III obsahuje společná ustanovení. Každý článek má svá vlastní číslování paragrafů.

Největší změnou prozatím prošel po rekodifikaci soukromého práva, po schválení zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. Tento předpis převzal úpravu mezinárodního práva směnečného a šekového a zrušil část čtvrtou prvního článku a oddíl dvanáctý druhého článku. Pojem směnky však není v tomto ani v jiném zákoně definován.

Cizí směnka je upravená v části první čl. I, směnka vlastní v části druhé čl. I., té jsou ale věnovány pouze čtyři paragrafy. Proto, pokud to neodporuje povaze směnky vlastní,

platí, dle § 77 odst. 1, pro směnky vlastní ustanovení o směnkách cizích. Většinu otázek spojených se směnkou vlastní tak nalezneme v ustanovení o směnkách cizích. (Kotásek, J. et al., 2014)

Směnku je dle formy možné vydat jako cenný papír na řad a cenný papír na jméno. ZSŠ neumožňuje vydat směnku jako cenný papír na doručitele. Obecně platí, i kdyby to na ní nebylo výslovně uvedeno, že směnka je vystavená jako cenný papír na řad. Směnka jako cenný papír na jméno musí mít v textu přímo uvedeno „*nikoli na řad*“ nebo musí jiným obdobným způsobem vyjadřovat, že jde o odlišnou formu.

Hlavními účastníky směnečných vztahů u směnky vlastní jsou výstavce neboli emitent a věřitel čili remitent. Emitent vlastní směnky je přímým dlužníkem.

Mezi hlavní účastníky u cizí směnky patří výstavce (emitent), směnečník a remitent (věřitel). Emitent zde přikazuje bezpodmínečně směnečníkovi, aby remitentovi zaplatil dlužnou částku. Samotným příkazem emitenta ale směnečníkovi nevznikne závazek dlužnou částku zaplatit. Vznik závazku nastává až po přijetí směnky. Přijetím směnky se směnečník stává přímým dlužníkem ze směnky, neboli příjemcem (akceptantem).

Pokud ale směnečník popře přijetí, majitel směnky se po něm nemůže domáhat čehokoliv ze směnky. Proto se směnka cizí často vydává remitentovi již opatřená přijetím ze strany směnečníka. (Chalupa, I. et al., 2014)

Aby se cenný papír stal směnkou, musí obsahovat podstatné náležitosti stanovené zákonem. Tyto náležitosti můžeme rozdělit na nenahraditelné a nahraditelné. Kromě těchto náležitostí směnka může obsahovat i jiné zápisy s právním významem upravené zákonem.

Jak již z povahy slova vyplývá, nenahraditelné podstatné náležitosti jsou takové, jejichž nepřítomnost nelze nijak zhojit. Naopak nahraditelné náležitosti jsou takové, které se dají nahradit jiným údajem na směnce. Tyto údaje se u směnky vlastní a cizí mírně odlišují.

Výčet nenahraditelných náležitostí cizí směnky nalezneme v § 1, čl. I ZSŠ. Jedná se o: slovo směnka; příkaz platit („*za tuto směnku zaplaťte*“); jméno směnečníka; jméno remitenta; datum vystavení směnky a podpis výstavce. Nahraditelné náležitosti cizí směnky jsou vyjmenovány ve stejné části zákona a jedná se o platební místo a místo vystavení.

Nenahraditelné náležitosti směnky cizí najdeme v § 75 čl. I ZSŠ. Jedná se především o: slovo směnka; slib zaplatit („*za tuto směnku zaplatím*“), jméno remitenta; datum

vystavení a podpis výstavce. Mezi nahraditelné náležitosti cizí směnky patří platební místo a místo vystavení.

Listina se stává směnkou až tehdy, obsahuje-li všechny náležitosti předepsané zákonem. Právní úprava však nestanoví, zda se tak musí stát najednou, či postupně a v jakém pořadí. Směnkou se stává po doplnění posledního podstatného údaje. (Chalupa, I. et al., 2014) (Zákon č. 191/1950 Sb.)

Obr. č. 5 Vzor vlastní směnky

Místo vystavení směnky	Datum vystavení směnky (měsíc slovy)	Směnečné rukojemství:
ZA TUTO SMĚNKU ZAPLATÍM "BEZ PROTESTU" sumu:		
suma slovy: _____		rukojmí: _____ podpis rukojmího
komu: _____		
dne (datum splatnosti): _____		
místo splatnosti: _____		
Vlastní směnka (www.smenka-vzor.cz)		
Jméno / název, adresa a podpis dlužníka ze směnky (výstavce)		

Zdroj: [<http://www.smenka-vzor.cz/smenka/vzor-vyplnene-smenky>]

6.6 Šek

Cenný papír označovaný jako šek je ve srovnání se směnkou poměrně mladý. Jeho funkci dlouhou dobu plnila samotná směnka. Některé právní úpravy dokonce šek berou jako zvláštní variantu směnky. Česká právní úprava šeku je obsažena v čl. II ZSŠ. (Zákon č. 191/1950 Sb.)

Šek je výlučně listinný cenný papír se zákonem předepsaným obsahem, který obsahuje bezpodmínečný příkaz vystavovatele peněžnímu ústavu k vyplacení peněžní částky. Svojí povahou se šek velmi blíží směnce cizí. Jelikož ale v šeku nemusí být uvedeno jméno remitenta, může mít šek i formu cenného papíru na doručitele. To v případě směnek nepřichází v úvahu. Můžeme ho tedy vydat všemi třemi možnými formami.

Mezi hlavní účastníky šekových vztahů řadíme výstavce (emitent), šekovníka a remitenta. Výstavce zde příkazuje určité osobě (šekovníkovi – zpravidla peněžní ústav) bezpodmínečně zaplatit dlužnou částku uvedenou na šeku remitentovi.

Vystavením šeku nevzniká závazek šekovníkovi plnit částku remitentovi. Šek ze své podstaty nelze přijmout a nedochází tak k jeho akceptaci, jako například u směnky. Neexistuje zde přímý dlužník. Existují pouze dlužníci nepřímí, a tedy výstavce je nepřímý dlužník remitenta. Šekovník se nikdy nestane šekovým dlužníkem ani přímým, ani nepřímým. Mimo šek musí mezi účastníky platit i jiný právní vztah, z něhož vyplyne šekovníkovi povinnost platit. (Chalupa, I. et al., 2014)

V reálném prostředí se tak jedná o situaci, kdy emitent má u šekovníka vedený účet, na kterém jsou uloženy peněžní prostředky, ty pak šekovník převádí na remitenta právě prostřednictvím šeku. Ustanovení § 3 čl. II ZSŠ říká: „Šek se vystavuje na peněžní ústav (bankéře), u něhož má výstavce pohledávku, a podle ujednání učiněného výslovně nebo mlčky, že výstavce je oprávněn šekem s touto pohledávkou nakládat. Nešetření těchto ustanovení se nedotýká platnosti listiny jako šeku“. (Zákon č. 191/1950 Sb.)

Aby se cenný papír mohl stát šekem, musí obsahovat zákonem předepsané náležitosti. Podobně jako u směnky jsou podstatné náležitosti děleny na nenahraditelné a nahraditelné. Jak jsem uváděl na začátku pojednání o šeku, i v tomto případě je konkrétní úprava velice podobná úpravě obsahu směnky cizí.

Nenahraditelnými náležitostmi šeku jsou zde, podle § 1, čl. II ZSŠ, tyto: označení, že jde o šek; bezpodmínečný příkaz zaplatit určitou peněžitou sumu; jméno toho, kdo má platit (šekovníka); datum vystavení šeku a podpis výstavce. Nahraditelnou náležitostí je zde pouze místo vystavení. To může být nahrazeno místem uvedeným u jména výstavce.

Na šeku se mohou dále objevit i jiné zápisy s právním významem. Zde se jedná například o platební místo. Pokud není platební místo výslovně na šeku uvedeno, je možné jej nahradit podle § 2 odst. 2 místem uvedeným u jména šekovníka. Nejde však o podstatnou náležitost, která by neumožňovala vznik šeku. (Zákon č. 191/1950 Sb.)

Tento cenný papír je však dnes v praxi využíván už jen zřídka. S nástupem moderních technologií a nových platebních možností, např. bezkontaktní platba, už jsou platby pomocí šeků na ústupu.

Obr. č. 6 Vzor šeku

ČESKÁ
SPŮRITELNA

Zaplatte za tento šek č. / Pay against this cheque No. 00000000

MĚNA CURRENCY	ČÁSTKA AMOUNT
------------------	------------------

ČÁSTKU SLOVY / THE SUM OF

KOMU / TO

MÍSTO A DATUM VYSTAVENÍ / PLACE AND DATE
Česká spořitelna, a.s.

SPLATNÝ U / DRAWEE BANK

PODPISY / AUTHORIZED SIGNATURES

ČÍSLO ÚČTU KOD BANKY ČÁSTKA ČÍSLO ŠEKU KOD

TOTO POLE LASKAVĚ NEPOPISUJTE ANI NEKRAŽTKUJTE. JE URČENO K AUTOMATIZOVANÉMU ZPRACOVÁNÍ ŠEKŮ

Zdroj: [http://schlossberger.sweb.cz/Podklady%20k%20prednaskam/07%20Vzory%20seku/BANKOVNI%20SEK%20CS.jpg]

6.7 Podílový list

Právní úpravu tohoto cenného papíru můžeme najít v zákoně č. 240/2013, o investičních společnostech a investičních fondech (ZISIF). Ustanovení § 115 ZISIF říká, že: „podílový list je cenný papír nebo zaknihovaný cenný papír, který představuje podíl podílníka na podílovém fondu a se kterým jsou spojena práva podílníka plynoucí z tohoto zákona nebo ze statutu podílového fondu“.

Dále podle § 116 odst. 1 je podílový list vydáván za účelem shromáždování peněžních prostředků nebo jiných penězi ocenitelných věcí od veřejnosti do podílových fondů. Tyto finanční prostředky a věci jsou následně investovány na základě určené finanční strategie na principu rozložení rizika ve prospěch vlastníků podílových listů. Počet podílových listů daného podílového fondu není nijak právně upraven. (Zákon č. 240/2013 Sb.)

Ustanovení § 102 ZISIF říká, že podílový fond je uskupení bez právní osobnosti a je tvořen nashromážděným jměním podílníků, kterým patří vlastnické právo k majetku, a to v poměru podle hodnoty jimi vlastněných podílových listů. Žádný z podílníků však nemůže žádat o oddělení majetku v podílovém fondu, rozdělení či zrušení podílového fondu. Přestože se může zdát, že se jedná o spoluvlastnictví, ZISIF obecná ustanovení o spoluvlastnictví obsažená v ObčZ popírá.

Vlastnická práva k majetku v podílovém fondu vykonává vlastním jménem a na účet podílového fondu jeho obhospodařovatel. Typickým obhospodařovatelem fondů bývá

investiční společnost. Dále také zákon určí, že podílníci neručí za dluhy v podílovém fondu. (Zákon č. 240/2013 Sb.)

Podílový fond představuje jednu z možných forem investičního fondu. Může být jak fondem kolektivního investování, tak fondem kvalifikovaných investorů.

Existují dvě základní formy podílových fondů, jsou to fondy otevřené a uzavřené. Otevřený podílový fond se vyznačuje tím, že se z fondu dá vystoupit a podílník má právo na odkoupení podílového listu na účet tohoto fondu. Uzavřený podílový fond tuto možnost nenabízí a podílník tak právo na odkoupení na účet tohoto fondu nemá. Výjimkou může být situace, kdy tak určil statut tohoto podílového fondu za podmínek stanovených v ZISIF.

Základním a směrodatným dokumentem, který musí mít každý podílový fond, je statut podílového fondu. Ten vydává a spravuje obhospodařovatel podílového fondu, obsahuje strategii, popis rizik spojených s investováním a další nezbytné údaje potřebné pro investory.

Podle formy cenných papírů může podílový list mít formu pouze na řad nebo na jméno.

Aby se cenný papír stal podílovým listem, musí obsahovat náležitosti dle § 117 ZISIF. Alespoň tedy: označení, že se jedná o podílový list; identifikaci podílového fondu (otevřený či uzavřený); jmenovitou hodnotu nebo údaj o tom, že se jedná o podílový list jmenovité hodnoty; druh podílového listu; formu podílového listu; číselné označení; a byl-li vydán hromadný podílový list, obsahuje tento hromadný podílový list také údaj o tom, kolik podílových listů a jakého druhu nahrazuje.

U zaknihovaných podílových listů stačí, že tyto náležitosti budou dohledatelné v příslušné evidenci zaknihovaných podílových listů. (Chalupa, I. et al., 2014)

7 Úschova cenných papírů

ObčZ rozlišuje úschovu cenných papírů na běžnou v § 2402 a násl. (dřívější terminologií označovanou jako „samostatnou“) a hromadnou úschovu cenných papírů, která vystupuje v § 2410 jako zvláštní druh úschovy. Cenný papír může být také předmětem tzv. imobilizace cenných papírů, což je dalším druhem speciální úpravy. (Zákon č. 89/2012 Sb.)

Běžná neboli samostatná úschova umožňuje majiteli cenného papíru uložit na základě smlouvy o úschově listinu, stejně jako jinou věc v právním slova smyslu, k schovateli, který se zaváže pro uschovatele tuto věc opatrovat. V praxi je schovatelem například banka nebo

jiná investiční společnost či obchodník s cennými papíry, tedy instituce, které opatrují cenné papíry většímu počtu uschovatelů.

Kromě běžné právní úpravy se v tomto případě aplikuje ještě další zvláštní ustanovení, vztahující se přímo na cenné papíry, § 2409 ObčZ. To stanoví schovateli povinnost držet uschované cenné papíry odděleně od vlastních cenných papírů nebo cenných papírů jiných uschovatelů a zároveň je povinen vést o cenném papíru zákonem předepsanou evidenci. Součástí této evidence je též identifikace majitele a místo uložení cenného papíru.

U běžné úschovy zůstává uschovatel i po dobu úschovy cenných papírů i nadále vlastníkem. (Chalupa, I. et al., 2014)

Naopak v případě hromadné úschovy se cenný papír uschová společně se všemi cennými papíry ostatních uschovatelů, kteří využívají služby schovatele, avšak odděleně od cenných papírů schovatele. Hromadná úschova je možná pouze v případě uložení zastupitelných cenných papírů.

Schovatel tak uschovává cenné papíry několika uschovatelům najednou. Takto uložené cenné papíry se stávají společným majetkem všech uschovatelů. Každý uschovatel ale může uplatňovat svá práva vůči schovateli samostatně. Po úschově cenných papírů se tak z vlastníka stává podílník na souboru cenných papírů, které se nacházejí v hromadné úschově. Vlastník tak může nakládat pouze s tímto podílem. Pro převod podílů se aplikují ustanovení o spoluvlastnictví. Ustanovení o spoluvlastnictví se však aplikují pouze v případě převodu.

Podíl každého spoluvlastníka je určen poměrem součtu jmenovitých hodnot cenných papírů, které dal daný uschovatel do úschovy, k součtu jmenovitých hodnot všech cenných papírů v té samé hromadné úschově. Podíl spoluvlastníků je možné stanovit rovněž na základě počtu kusů cenných papírů.

Dalším institutem objevujícím se v úpravě úschovy je úschova druhotná. Jedná se o takovou úschovu, kdy schovatel může cenné papíry, které má na starost, uložit schovateli do druhotné úschovy. Tato další osoba bude typicky banka nebo jiný obchodník s cennými papíry. I třetí osoba je ale povinná vést evidenci o uloženém cenném papíru. Tato evidence navazuje na evidenci původního schovatele. (Chalupa, I. et al., 2014)

Mezi zvláštní druh hromadné úschovy cenných papírů patří imobilizace cenného papíru. Při imobilizaci neukládá do hromadné úschovy cenné papíry jejich vlastník, ale emitent.

Imobilizovaný cenný papír, oproti obecnému pravidlu vydání, je vydaný dnem, kdy emitent předá listinu schovateli ve prospěch jejího vlastníka jako prvního nabyvatele. Předá-li emitent do úschovy cenný papír ve formě na jméno nebo na řad, neuvádí se na cenném papíru jméno vlastníka při předání do úschovy. Jméno je na cenný papír doplněno až v době, kdy je imobilizovaný cenný papír vydán vlastníkovi.

V tom se liší běžná hromadná úschova od úschovy imobilizované. Vlastník imobilizovaného cenného papíru může požádat o vydání cenného papíru, a buď mu dle podmínek stanovených v emisních podmínkách příslušného cenného papíru přísluší právo na vydání, nebo ne a po schovateli nemá právo požadovat vydání cenného papíru.

Vlastnická práva k imobilizovaným cenným papírům se převádějí obdobně jako práva k zaknihovaným cenným papírům. Platí pro ně zásada registrace. Tato zásada se vztahuje na všechny imobilizované cenné papíry (zaknihované i hromadné). (Chalupa, I. et al., 2014)

8 Společenské uplatnění cenných papírů

Jak již bylo řečeno v úvodu této práce, zájem veřejnosti o cenné papíry je čím dál tím větší. S vývojem ekonomické situace a s vývojem výše starobního důchodu je každý, který si uvědomuje budoucí situaci, nucen ohlížet se po investičních možnostech a po tom, jak zajistí sebe i svoji rodinu do budoucnosti.

Velkým pomocníkem v této situaci mohou být cenné papíry, ať už jako samostatný investiční instrument, nebo soubor těchto listin v podobě např. podílových a investičních fondů. K těmto listinám se můžeme dostat přímo anebo nepřímo přes zprostředkovatele, což je častější.

K investování přímo se nelze dostat tak snadno a potenciální investor musí splnit určité podmínky, zkoušky atd. Proto se většina lidí k cenným papírům dostane převážně zprostředkovaně přes bankovní a investiční instituce, členy burzy, popřípadě investory a makléře, kteří podmínky splňují. Tyto subjekty ke zhodnocování zdrojů většinou využívají možnosti investování na lokálních i světových finančních trzích. Stanovují si různé strategie investování, které jim pomáhají uskutečnit stanovený cíl.

K obchodování a zhodnocování finančních prostředků se nejčastěji využívá kapitálový trh, který umožňuje směnu peněz nebo aktiv v peněžité hodnotě. Na kapitálovém trhu nalezneme zpravidla dynamičtější se vyvíjející produkty s vyšší mírou výnosu. Pro konzervativnější investory, kteří se obávají ztráty svých prostředků, je zde spíš trh

s peněžními instrumenty. Ten nabízí především produkty s nižší mírou výnosnosti, jako jsou například spořicí účty a termínované vklady. (Štýbr, 2011)

Kapitálový trh a obchodování na něm upravují v české legislativě zejména: zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu (ZPKT) a zákon č. 15/1998 Sb., o dohledu v oblasti kapitálového trhu. První zmiňovaný zákon upravuje služby poskytované na kapitálovém trhu a poskytovatele těchto služeb. Jeho cílem je zkvalitnění funkce kapitálového trhu v České republice. Druhý zákon upravuje působnost a pravomoci České národní banky jako správního úřadu pro oblast kapitálového trhu a stanovuje některá práva a povinnosti subjektů působících na kapitálovém trhu.

Pojem kapitálový trh není v právním řádu České republiky definován, ačkoli se jedná o pojem běžně právní praxí užívaný zejména ve spojitosti s již zmiňovanou úpravou. Teorie však definuje kapitálový trh například jako místo, kde se střetávají dvě základní skupiny subjektů: emitenti a investoři. Oba tyto subjekty se střetávají kvůli směně finančních prostředků, kterými disponují investoři, za investiční instrumenty emitentů. Kapitálový trh je jedním z nejdůležitějších prvků zdravé a dobře fungující ekonomiky. (Kotásek, J. et al., 2014)

K přenosu kapitálu musí docházet rychle a efektivně a za přístupu všech potřebných informací. O organizaci tohoto přesunu se stará burza a je tedy nedílnou součástí kapitálového trhu. Můžeme si ji definovat jako místo střetu nabídky a poptávky po investičních nástrojích. Burzy mohou být zaměřeny na různé investiční nástroje a jsou různého druhu. Pokud se zaměříme na předmět obchodování na dané burze, je možno ji dělit na: peněžní – akciové, komoditní – zbožové a měnové. V České republice jsou nejdůležitějšími takovými orgány Burza cenných papírů Praha, a.s. (BCPP) a RM-SYSTÉM, česká burza cenných papírů a.s. BCPP je největším a nejstarším organizátorem trhu s cennými papíry v Česku. Byla založena již v roce 1871. RM-Systém slouží v našem prostředí spíše pro malé a střední investory. (Burza cenných papírů Praha a.s., 1998 - 2015)

Burza ale není jedinou organizací objevující se na kapitálovém trhu. Dalším významným subjektem je, jak již bylo uvedeno výše, Česká národní banka; ta dohlíží na fungování kapitálového trhu a zároveň za pomoci Ministerstva financí vytváří pravidla pro jeho fungování.

Mezi účastníky kapitálových trhů můžeme zařadit především velké společnosti, kterými jsou velké investiční společnosti, tzv. „Market Maker“. Ty tvoří největší část

obchodů na příslušných trzích a často určují trend trhu. Dalšími účastníky jsou menší investoři, mezi které se řadí většina investorů. Patří sem obchodníci, obchodní společnosti a makléřské firmy a jejich zaměstnanci.

Pokud se investor rozhodne zhodnotit své finanční prostředky na kapitálovém trhu, nemůžete tak většinou učinit sám. Na pražské burze lze obchodovat pouze prostřednictvím jejích členů, kterými jsou zejména významné banky a makléřské firmy. Jejich výčet můžeme nalézt přímo na stránkách BCPP. Uzavírat obchody tedy můžete většinou pouze za pomoci členů burzy, resp. jejich zaměstnanců. (Štýbr, 2011) (ČT - Investorský magazín, 1996 – 2015)

9 Shrnutí základních rozdílů před a po rekodifikace

Nový občanský zákoník, nyní již Občanský zákoník, je účinný od 01. 01. 2014. Tento zákon byl navržen po vzoru Německa, Švýcarska a Rakouska a měl modernizovat a aktualizovat předešlou právní úpravu. Jeho úkolem je především rozejít se s myšlenkovým světem sociálního práva a klást důraz na demokratické tradice, vytvořit zákoník srovnatelný s evropskou právní a kulturní konvencí a má vycházet z respektu ke středoevropskému právnímu myšlení. Rovněž by měl zpřesnit pravidla, která byla do jeho účinnosti nejasná. V některých případech se mu to podařilo a vnáší do zákonů větší míru dispozitivnosti a liberálnosti právní úpravy, v jiných zavládly spíše nejasnosti a nepřesnosti.

ObčZ obsahuje 3081 paragrafů a přejímá celou řadu pravidel, o kterých bylo dříve pojednáváno v jiných zákonech. Tento koncept byl navržen tak, aby uspořádal vše potřebné logicky a přehledně v jednom. Přejal více než 100 právní předpisů, včetně ustanovení zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, a tato ustanovení byla následně zrušena. ObčZ rovněž přejal pasáže o podobě cenného papíru, které byly obsažené v zákoně o podnikání na kapitálovém trhu. (Zákon č. 89/2012 Sb.) (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2013-2015)

9.1 Definice a její úskalí

Nová právní úprava s sebou nese několik změn. Snaží se majitelům a uživatelům cenných papírů poskytnout více možností a do jisté míry i volnější ruku, než tomu bylo s předešlou právní úpravou. V neposlední řadě se rovněž snaží vyřešit některé nejasnosti spojené s cennými papíry a předešlou legislativou. Navzdory této snaze se mohou zdát některá ustanovení nepřesná či neúplná a ObčZ nese některé výkladové problémy.

Mezi první změny týkající se cenných papírů můžeme zařadit legální definici cenného papíru, kterou legislativa převzala z čl. 956 švýcarského Code des obligations - obligačního zákona. Tato změna je jistě pozitivní a měla by přispět k vyšší právní jistotě. Naproti tomu již ObčZ nenabízí žádný výčet cenných papírů, jako tomu bylo v ZCP, a nechává identifikaci pouze na definici a praxi. To lze s odkazem na vyšší dispozitivnost nové právní úpravy pochopit, avšak alespoň orientační (demonstrativní) výčet základních cenných papírů by jistě uživatelé ObčZ uvítali. (Koblížek, 2013)

S legální definicí ale vyvstávají především dva závažnější problémy. Definice § 514 ObčZ: „*Cenný papír je listina, se kterou je právo spojeno takovým způsobem, že je po vydání cenného papíru nelze bez této listiny uplatnit ani převést,*“ říká, že převod cenného papíru je dokončen v době předání této fyzické listiny, ve které je inkorporované právo. Zákon v § 1103 ObčZ stále dělí cenné papíry dle formy na doručitele (odst. 1), na řad (odst. 2) a na jméno (odst. 3). V prvních dvou případech nevzniká žádný faktický problém, jelikož vlastnická práva k takovým cenným papírům přecházejí v okamžiku předání cenného papíru. Problém nastává u cenných papírů na jméno, kdy § 1103 odst. 3 uvádí: „*Vlastnické právo k cennému papíru na jméno se převádí už samotnou smlouvou k okamžiku její účinnosti.*“ A jak je z této definice patrné, vlastnické právo k cennému papíru přechází již samotnou cessí a k převodu vlastnického práva se již listina nevyžaduje. Nezáleží tak na tom, kdy dojde k faktickému předání této listiny. To je však jeden z pojmových znaků cenného papíru dle § 514 ObčZ. Dá se tedy ještě cenný papír na jméno považovat za cenný papír?

Chalupa a Reiterman (Chalupa, I. et al., 2014) mají za to, že převod práva a listiny se děje konsensuálně. A tak i když zákon neříká přímo, že by k předání listiny dojít mělo, musí faktické předání nastat, byť již bez věcněprávních účinků. V opačném případě by vlastník nemohl uplatňovat práva z takovéto listiny. Pokud však dojde k situaci, kdy převodce odmítne listinu vydat, může nový vlastník po podpisu smlouvy vydání vymáhat žalobou, dle § 1040 o ochraně vlastnického práva tzv. reivindikací. Koblížek ve své práci rozebírá, zda se stále jedná o cenné papíry, a domnívá se, že zákonodárce takovouto změnu a vyřazení cenných papírů na jméno z definice nezamýšlel. Pokud by tedy nedošlo k úpravě definice cenných papírů, bude právní teorie pracovat s fikcí, že cenné papíry jsou i nadále cennými papíry i v případě, že vlastnická práva k nim se převádějí samotným podpisem smlouvy. (Chalupa, I. et al., 2014) (Koblížek, 2013)

9.2 Dematerializace a zaknihovaný cenný papír

Druhým větším problémem vyplývajícím z definice je nejasné pojetí cenných papírů listinných a zaknihovaných. Legislativa vymezuje cenný papír jako listinu spojenou s určitým právem. Listina je tak pojmovým znakem a jakousi základní podobou cenného papíru. Tento pojmový znak se však u zaknihovaného cenného papíru nevyskytuje, neboť hmotný substrát je zde nahrazen zápisem v evidenci. Všechny změny, které nastanou se zaknihovaným papírem, se provádí změnou v této evidenci. Inkorporace práv se zde tedy provádí do elektronické evidence. Ta se vyskytuje jako nějaký počítačový software či program. Ten je sice zachycen na fyzickém médiu nějaké počítačové paměti, ovšem nikdo nepočítá s tím, že převod vlastnictví cenného papíru by se vztahoval i na toto médium.

Kotásek (Kotásek, J. et al., 2014) z této situace dedukuje, že zaknihovaný cenný papír nemůže být jinou podobou cenného papíru, nýbrž bude pouze jeho náhražkou, možno říci zaknihovaným právem, na které se vztahují ustanovení o cenných papírech. To obhajuje i důvodová zpráva ObčZ s odkazem na švýcarskou a německou právní úpravu. ObčZ tak rozlišuje dvě podoby cenných papírů, a to listinné a zaknihované. Zaknihované papíry tak již nejsou pouze podkategorií cenných papírů, nýbrž samostatnou věcí. (Kotásek, J. et al., 2014)

Švestka a spol. však v komentářích k ObčZ toto tvrzení kritizují a mají za to, že výroky o zaknihovaném cenném papíru pouze jako o právu v našem právním prostředí neobstojí. Označují to jako jednu ze základních slabín definice cenného papíru dle § 514. Nepovažují totiž za směrodatnou právě obhajovanou zahraniční úpravu, jelikož je poměrně mladá. Nepřesvědčuje je ani tvrzení důvodové zprávy o tom, že se u zaknihovaných cenných papírů nerozlišuje jejich forma, a označují to za teoretickou nejasnost nové právní úpravy. Definici dle autorů tak chybí jak přesnost, tak úplnost. (Švestka, J. et al., 2014)

Tato situace způsobila rozkol názorů v právní teorii a v pojetí cenných papírů. Zákon se v tomto hledisku zdá být nedotažený a neúplný. Pokud se bude i nadále jednat o dva rozdílné nástroje, jistě by uživatelé ObčZ uvítali rozlišení obou těchto institutů a legální definici jak listinného, tak rovněž zaknihovaného cenného papíru, a ne pouze teoretické odvozování. Tato změna by pozitivně přispěla k zamezení výkladových problémů a zpřehlednění právní úpravy.

Pokud se ale jedná o dva rozdílné nástroje, je namísto další otázka: je možné přeměnit listinný cenný papír na zaknihovaný cenný „papír“ a naopak? Stejně jako v předešlé právní

úpravě to samozřejmě možné je. Ovšem se změnou terminologie a pojetí zaknihovaných cenných papírů se změnila definice této přeměny. V dřívější právní úpravě jsme o této přeměně mluvili jako o změně podoby cenných papírů. V případě, že se nejedná o různé podoby cenných papírů, nýbrž o odlišné instrumenty, musíme nadále o této změně mluvit jako o přeměně cenných papírů listinných na cenné papíry zaknihované a naopak. Tato změna je z větší části změnou teoretickou a v praxi tak k žádným zásadnějším změnám nedochází. V obou případech o takovéto přeměně rozhoduje emitent a je povinen změnu uveřejnit v Obchodním věstníku a zároveň takovým způsobem, který umožní dálkový přístup, tedy na svých internetových stránkách. Ty je akciová společnost nyní, s účinností ZOK, již povinna zřizovat.

Právní úprava je v případě přeměny cenných papírů vcelku přehledná a dostatečně podrobná. V ObčZ se jí věnují § 529 - § 544. Neměla by s sebou přinášet žádné větší problémy ve výkladu. V posledních letech se značně rozšiřuje trend dematerializace cenných papírů i jiných dokumentů. Se stále se rozvíjejícím trendem informačních systémů není čemu se divit a prakticky můžeme očekávat ústup od tradičních listinných cenných papírů. Zřejmě proto se zákonodárce na tuto přeměnu v zákoně více soustředil a poskytl jí tolik prostoru. (Kovanda, 2014) (Zákon č. 89/2012 Sb.)

9.3 Inominátní cenné papíry

Další novinkou zásadní jak pro teorii, tak i pro praxi, jež přináší ObčZ, je možnost vydání nepojmenovaného cenného papíru. Nová právní úprava již nenabízí taxativní výčet pojmenovaných cenných papírů, čímž nahrává skutečnosti, že mohou být vydány i jiné. Nově je zde tak možnost vydat vedle nominátních cenných papírů, tedy těch, které zákon přímo upravuje, i jiné. Takový papír ale musí splňovat pojmové znaky nové legální definice. Emitent musí stanovit, že s takto vydanou listinou je spojeno subjektivní právo takovým způsobem, že ono právo nemůžeme bez listiny ani převést, ani uplatnit. Rovněž musí takto vydaný cenný papír obsahovat minimální náležitosti požadované v případě emise. Na tyto náležitosti odkazuje § 515 ObčZ, který říká, že takto vydaný cenný papír musí určit alespoň odkazem na emisní podmínky právo, které se k němu váže, a zároveň údaje o emitentovi. (Zákon č. 89/2012 Sb.)

Pokud bychom se ale zaměřili na samotné pojmenování inominačního cenného papíru, zákon výslovně nestanovuje, co by mělo být na listině uvedeno. Dle důvodové zprávy mělo

emitentům dát možnost pojmenovat cenný papír dle svého uvážení. V takovém případě ObčZ dokonce umožňuje cenný papír nepojmenovat vůbec. Naplnění těchto podmínek tak spolu s určením inkorporovaného práva jsou jedinými omezeními pro vydání inominátních cenných papírů. V tomto případě tedy dochází ke značné liberalizaci zákona. Co ale v podstatných náležitostech chybí a u většiny pojmenovaných cenných papírů je vyžadováno, je podpis a datum vydání či emise takového cenného papíru. V takovém případě by mohlo vést při neuvedení data k nejasnostem. Například pokud by z nepojmenovaného cenného papíru plynula povinnost právo uplatnit v určité lhůtě od vydání, ale datum by nebylo uvedeno, vedlo by to k neurčitosti, a tudíž by takové právo či povinnost musela zaniknout. (Kovanda, 2014)

Dalším možným úskalím nepojmenovaných cenných papírů může být situace, kdy emitent může vydat cenný papír jako inominátní, avšak ve skutečnosti to může být jen pojmenovaný cenný papír, který nesplňuje všechny zákonem požadované náležitosti. (Zákon č. 89/2012 Sb.) (Zákon č. 591/1992 Sb.)

Nová právní úprava tedy nebrání fantazii emitenta a umožňuje mu vydat cenné papíry dle jeho představy. Usnadňuje také možnost vydání relativně novějších cenných papírů a širší veřejnosti ne příliš známých, jako jsou například investiční certifikáty či různé další typy strukturovaných dluhových cenných papírů. Nové zakotvení nepojmenování cenných papírů v zákoně je spíše pozitivní změnou, avšak zákon by mohl být přesnější, tj. určovat jasněji podmínky pro vydávání a stanovit zákonné náležitosti takovýchto listin. Je otázka času, jak se praxe s těmito nástroji vypořádá a zda nevzniknou situace, které by vyžadovaly novelizaci či změnu zákona, nebo zda tyto změny vůbec nebudou potřeba.

9.4 Cenný papír jako věc

Jak bylo již řečeno v kapitole 3.3 – Cenný papír jako věc, ObčZ již k cenným papírům přistupuje jinak než doposud. Dřívější právní úprava si s cennými papíry díky jejich podstatě nevěděla příliš rady. Cenný papír totiž sice byl ovladatelným předmětem vnějšího světa, avšak jeho podstata nebyla právě tento ovladatelný list, nýbrž právo, které v něm bylo inkorporováno. To samotné právo mělo onu hodnotu cenného papíru. Věcí tedy mohla být samotná listina, ale ne cenný papír jako takový. U zaknihovaných cenných papírů je toto téma ještě složitější. Samotná hmotná podstata vážící se k cennému papíru vlastně neexistovala, neboť toto právo je inkorporováno do příslušné evidence. Právě z těchto

důvodu právní teorie přistupovala k cenným papírům jako k tzv. *jiným majetkovým hodnotám*. (Koblížek, 2013)

ObčZ už ale oba instituty pokládá bez dalšího za věc. Dále tedy považujeme cenný papír listinný za věc movitou a hmotnou a cenný papír zaknihovaný je možné brát za věc movitou a nehmotnou. S tímto novým pojetím nadále odpadá dualita smluv předešlé právní úpravy a na cenné papíry se dále aplikuje obecná úprava ObčZ pojednávajících o věcech, jmenovitě hlava IV ObčZ, věci a jejich rozdělení. Tuto změnu lze dále shledat jako kladnou a přínosnou pro identifikaci cenných papírů a zacházení s nimi, jako i například smlouvy o převodu vlastnického práva, kterou se bude tato práce zabývat v dalších kapitolách. (Zákon č. 89/2012 Sb.)

9.5 Hromadné listiny

Další z praktičtějších věcí, kterou s sebou nese rekodifikace, jsou změny, zpřesnění a jistá míra liberalizace právní úpravy o hromadné listině. Tato změna navazuje na dřívější právní úpravu obsaženou v § 5 odst. 3 ZCP. Hromadná listina umožňuje vydat či nahradit větší množství cenných papírů stejného druhu hromadnou listinou, která bude vyjadřovat množství a druh těchto cenných papírů. Nyní ji upravuje ObčZ v § 524. Ustanovení již neobsahuje taxativní výčet druhů cenných papírů, na které lze toto ustanovení aplikovat. ZCP dříve umožňoval vydat takovou listinu pouze u akcií, poukázek na akcie, podílových listů a dluhopisů. Nyní je však možné nahradit jakékoliv zastupitelné cenné papíry, inominátní nevyjímaje, jednou hromadnou listinou. Zákon rovněž zachovává dřívější podmínky. Hromadná listina musí obsahovat alespoň ty náležitosti, které zákon stanoví pro jednotlivé cenné papíry včetně jejich čísla. Díky definici cenného papíru lze rovněž i o hromadné listině samotné říci, že se jedná o cenný papír. Současná právní úprava dále umožňuje vlastníkově hromadné listiny výměnu této listiny za jednotlivé cenné papíry. Dřívější právní úprava ZCP se pouze odkazovala na stanovky podniku nebo na emisní podmínky. Pokud by však ve stanovách tato výměna nebyla zachycena, praxe výměnu neumožňovala. Nová úprava je tak liberálnější a vlastníkově takovéto listiny přímo právo stanovuje. Pokud si však emitent vyhrazuje splnění podmínek k této výměně, musí je vlastník hromadné listiny splnit. Toto právo se však nevztahuje na opačné případy, kdy je požadována výměna více cenných papírů za hromadnou listinu. V takovém případě může

nastat výměna pouze tehdy, pokud s tím emitent souhlasí nebo je to předem zaneseno v emisních podmínkách. (Zákon č. 591/1992 Sb.) (Zákon č. 89/2012 Sb.) (Koblížek, 2013)

Oproti předešlé právní úpravě, současná do jisté míry uvolňuje podmínky hromadné listiny. A tak emitent nemusí při zakládání společnosti myslet na to, aby neopomenul uvést informace k výměně, popřípadě investovat čas i finance do změny stanov.

9.6 Základní změny u akcií a kmenové listy

U výše uvedených změn je jasné, že většina z nich se týká především právní teorie a na praktickou stránku věci nemá, až na výjimky, úplně vliv. K jakým změnám ale došlo u konkrétních cenných papírů? Konkrétnější informace k některým cenným papírům, které obsahoval ZCP, převzal především v ZOK. V tomto zákoně nalezneme například ustanovení o akciích, zatímních listech, vyměnitelných a prioritních dluhopisech vydaných akciovou společností a cenných papírech, které slouží u uplatnění přednostních práv, tzv. opčních listech.

Určitou změnu u výše vyjmenovaných cenných papírů můžeme nalézt například u akcií. Obecné pojetí akcií zůstává nezměněné. ZOK přebírá ze ZCP všechny náležitosti, které by měla akcie obsahovat, a zůstávají tak stejné. Jednou z novinek však je, že zákon již nevyžaduje uvádět na akcii údaj o datu emise akcie ani výši základního kapitálu společnosti. ZOK však naopak oproti předešlé právní úpravě striktně vyžaduje označení, že se jedná o akcii, respektive o jakou akcii.

Jednou z významnějších změn ZOK je zrušení taxativního výčtu druhů akcií. Dřívější právní úprava umožňovala akciové společnosti vydat pouze akcie prioritní a kmenové. S účinností nové úpravy však mohou společnosti vydat prakticky jakýkoliv druh akcie a spojit s nimi práva, respektive zvláštní práva, která ovšem musí být uvedena ve stanovách společnosti. ZOK dále uvádí příklady těchto práv, výčet je však pouze demonstrativní a společnosti si mohou určit i jiná a vlastní práva, dle svého uvážení. Svoji povahou však musí být akcionářská. To znamená, že se musí týkat vedení společnosti, podílu ze zisku ve společnosti, popřípadě podílu na likvidačním zůstatku společnosti. (Zákon č. 90/2012 Sb.) (Zákon č. 591/1992 Sb.)

Prioritní akcie, se kterými se pojí přednostní právo na zisk společnosti, avšak jejich vlastníci nemají hlasovací právo, mohou nyní společnosti emitovat, jen pokud souhrn jejich jmenovitých hodnot tvoří maximálně 90 % hodnoty všech emitovaných akcií. Předešlá

právní úprava stanovovala tuto hranici na 50 % hodnoty všech vydaných akcií. (Koblížek, 2013)

Novinkou, kterou s sebou přináší ZOK, je možnost emitování kusové akcie. Jedná se o takové akcie, které nenesou jmenovitou hodnotu a představují stejné podíly na základním kapitálu společnosti. Akciová společnost však takové akcie může vydat pouze pod podmínkou, že nevydala nebo se nechystá vydat akcie se jmenovitou hodnotou. Podíl na základním kapitálu společnosti se u takové akcie určuje podle počtu emitovaných kusových akcií, Každá z takovýchto akcií má stejný podíl na základním kapitálu podniku. Pokud to stanoví jinak, každá kusová akcie představuje pro majitele jeden hlas na valné hromadě. (Zákon č. 90/2012 Sb.)

Zcela zřejmou výhodou možnosti vydat takovou akcii se naskytne v případě, kdyby společnost zvyšovala či snižovala svůj základní kapitál a zároveň neměnila počet akcií v oběhu. Jelikož se akcie vztahují k celému základnímu kapitálu a není na kusové akcii uveden, společnost tak nebude muset vynakládat finanční prostředky na to, aby na stávajících akciích upravila nominální hodnotu a vydala akcie s novou nominální hodnotou. Takové výhody jistě řada akciových společností přivítá pozitivně.

Z nové právní úpravy o akciích a tedy i akciových společnostech je velmi dobře patrná snaha o větší liberalizaci a poskytnutí vyšších práv emitentovi. Ve velkém množství všech ustanovení se objevují odkazy na stanovby podniku. Zákon tedy dává jistá omezení, avšak umožňuje společností přizpůsobit si situaci tak, aby pro ně byla výhodná, a propůjčuje jim tím větší pravomoc.

Nově umožňuje legislativa vtělit podíl ve společnosti s ručením omezeným do cenného papíru, což bylo dříve jedním z hlavních prvků především akciové společnosti. Ustanovení § 32 odst. 2 ZOK přímo říká, že: „*Podíl společníka v obchodní korporaci nesmí být představován cenným papírem nebo zaknihovaným cenným papírem, ledaže se jedná o kapitálovou společnost nebo stanoví-li tak jiný právní předpis.*“ Nově tak právní úprava umožňuje určit obchodní podíl cenným papírem i ve společnosti s ručením omezeným. Takovýto cenný papír se nazývá kmenový list a je upravený v § 137 a § 138 ZOK. (Zákon č. 90/2012 Sb.)

Takovýto cenný papír lze však vydat pouze na řad a nelze jej vydat v zaknihované podobě, tedy jako zaknihovaný cenný papír. Převoditelnost takového cenného papíru ale není nikterak omezena či podmíněna. Vlastnické právo tedy lze převést rubopisem

a smlouvou k okamžiku předání kmenového listu nabyvateli. Rubopis však musí jednoznačně identifikovat nabyvatele.

I když tento zákon do značné míry sblížuje společnost s ručením omezeným a akciovou společnost, oproti akciím nemůže být kmenový list veřejně nabízen nebo přijat k obchodování na evropském regulovaném trhu ani na jiném veřejném trhu.

V § 138 odst. 1 je dále určen výčet náležitostí, které musí kmenový list obsahovat. Tyto náležitosti se v mnohém shodují s náležitostmi akcií. Zákon rovněž povoluje vydat hromadný kmenový list, který ale musí obsahovat, kolik kmenových listů nahrazuje, a označení podílů, které nahrazuje v dané společnosti. (Zákon č. 90/2012 Sb.)

ZOK dále připouští vznik většího množství různých druhů kmenových listů, se kterým se mohou pojít různá zvláštní práva a povinnosti, které budou upraveny ve stanovách podniku. V této souvislosti mohou společnosti s ručením omezeným inkorporovat do takových cenných papírů například práva, která budou zavazovat podílníka na podnikatelské činnosti vůči společnosti, nebo například práva na vyšší podíl ze zisku, popřípadě menší hlasovací právo na valné hromadě. (Koblížek, 2013) (Zákon č. 90/2012 Sb.)

Tato dispozice je velmi zajímavým přínosem nové právní úpravy a přináší s sebou prvky sblížení společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti. Jelikož jsou společnosti s ručením omezeným v Česku velmi oblíbené a jejich počet stále stoupá, je jasné, že si možnost emise kmenových listů nenechá ujít řada společností a bude ji aktivně využívat.

9.7 Nahrazení podpisu otiskem

Za jednu z praktičtějších novinek ObčZ můžeme označit možnost u zastupitelných cenných papírů nahrazení podpisu jeho otiskem. Tuto eventualitu předešlá právní úprava neumožňovala a vyžadovala tak fyzický podpis emitenta na všech vydaných cenných papírech, pokud zákon nestanovil jinak. Ustanovení § 516 ObčZ odst. 2 tedy říká: „*Podpis emitenta na zastupitelném cenném papíru může být nahrazen jeho otiskem, pokud jsou na listině současně použity ochranné prvky proti jejímu padělání nebo pozměnění.*“ (Zákon č. 89/2012 Sb.)

Otiskem se zde míní otisk např. razítka s podpisem, tzv. faksimili, nebo přímo tisk společně s listinou, ale za předpokladu, že listina sama ponese ochranné prvky. Autor

má za to, že ochrannými prvky, které má emitent využít, jsou zde myšleny, podobně jako u ceniny či bankovek, například vodoznak, barevná vlákna, okénkový proužek s mikrotextem, skrytý obrazec, proměnlivá barva, soutisková značka a jiné. Je však jasné, že vyhotovení takovýchto kopií bude nákladnější a je tedy pouze na emitentovi, zda se mu vyplatí investovat do ochranných prvků či standardně podepsat emitované cenné papíry. (Česká národní banka, 2003-2016)

Dalším změnám, týkajícím se především oblasti smluv, převodu vlastnických práv aj., se bude tato práce zabývat v následujících kapitolách, a to především v kapitole 11 s názvem Porovnání smluv před a po rekonstrukci.

10 Dotazníkové šetření praktického dopadu změny legislativy

V předešlé kapitole byly nastíněny základní a nejdůležitější rozdíly právní úpravy před rekonstrukcí, tedy zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, a úpravy, která převzala její úlohu, a to především zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník a zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).

Pro rozbor toho, jaký dopad měla nová právní úprava v praxi, byl pro tuto práci připraven kvalitativní výzkum problematiky pomocí dotazníkového šetření. Z tohoto šetření by mělo vyplynout, zda byla rekonstrukce spíše přínosem, nebo přítěží při obchodování s cennými papíry pro lidi, kteří se setkávají a pracují s cennými papíry.

V dotazníkovém šetření se autor především snaží zjistit dopad změny legislativy na přímé účastníky, tedy hlavně profesionální obchodníky s cennými papíry a jedince, kteří se aktivně snaží vyhledávat informace o cenných papírech, případně investují a snaží se tak zhodnotit finanční prostředky.

Na tento segment se autor zaměřuje především proto, aby zjistil jejich pohled na právní úpravu a smluvní praxi podle ObčZ. Jelikož se jedná o takto specifickou skupinu lidí, šetření proběhlo u menšího počtu respondentů.

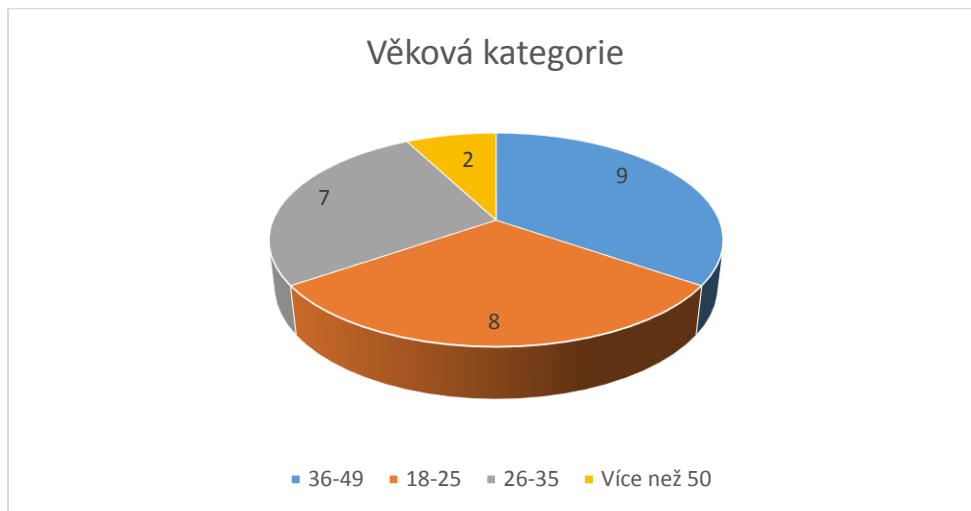
Dotazník byl sestaven z 12 dotazů, které obsahovaly jak základní otázky dotazující se na pohlaví a věk, tak v neposlední řadě dotazy na spokojenost či nespokojenost respondentů s úpravou.

Otázky položené respondentům při dotazníkovém šetření a jejich odpovědi jsou zachyceny v *příloze B* této práce.

10.1 Analýza odpovědí

Výzkumu se zúčastnilo celkem 26 respondentů, z toho 18 mužů a 8 žen. Věkové kategorie jsou zaznamenány v následujícím grafu.

Graf 1 Rozdělení věkové kategorie respondentů

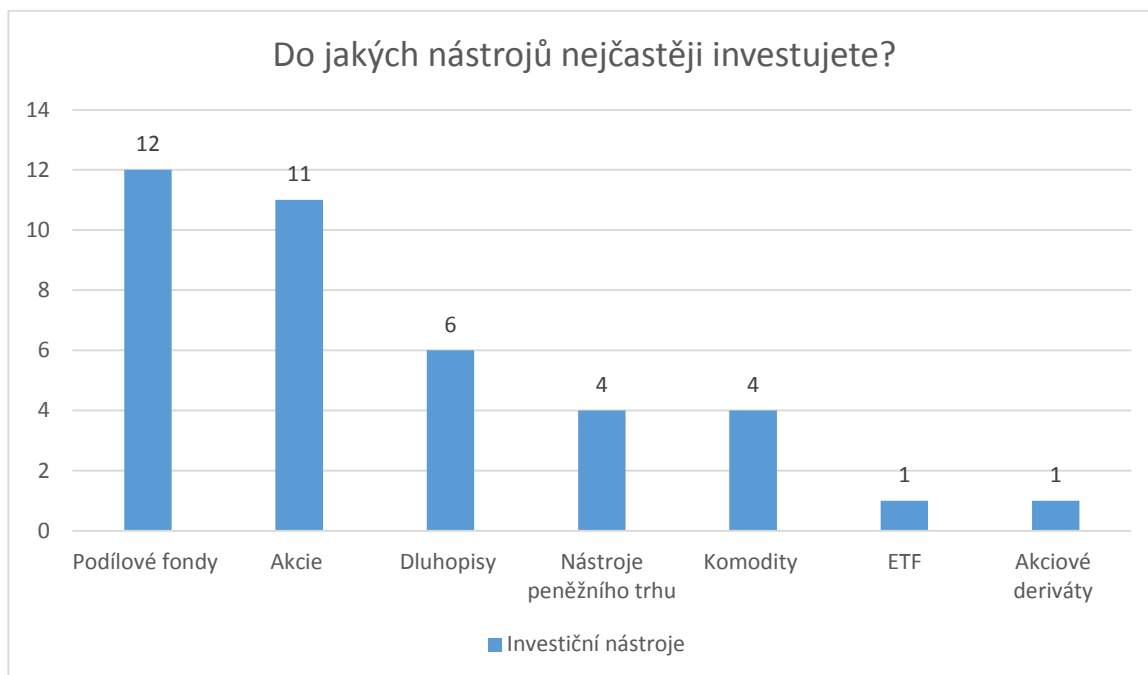

Zdroj: Vlastní zpracování

Jelikož byl dotazník vyhotoven pomocí internetové stránky a byl přístupný širší veřejnosti, podařilo se v něm zachytit i respondenty, kteří se s cennými papíry neseťkávají a nezabývají se jimi, celkem tedy 10 účastníků. Díky tomu se však podařilo získat informace, proč se tato skupina lidí cennými papíry nezabývá, co je odrazuje? Tomu se věnuje otázka číslo 5. Zbýlých 16 respondentů byli již aktivní investoři a lidé, kteří se v průběhu roku s cennými papíry setkávají a aktivně je vyhledávají.

V následujícím grafu jsou zaznamenány odpovědi investorů na otázku číslo 6. Zde bylo možné označit více možností.

Graf 2 Využívané investiční nástroje

Zdroj: Vlastní zpracování

Nejčastějším investičním nástrojem, který využívají téměř všichni, jsou podílové fondy. Ty označilo 12 dotazovaných. Akcie označilo 11 dotazovaných. Dále se zde objevují instrumenty jako například dluhopisy, nástroje peněžního trhu, komodity, ETF, což jsou tzv. „burzovně obchodovatelné fondy“ a akciové deriváty.

Nejčastěji své portfolio aktualizují dle dotazníku a otázky číslo 7 několikrát do roka a jednou měsíčně. Ovšem vyskytli se i investoři, kteří na trhu působí jednou týdně, nebo dokonce každý den.

Pokud ale přistoupíme k pomyslné druhé části dotazníku, která se věnuje především tématu změny legislativy, zastavíme se u otázky číslo 8. Ta se věnuje tomu, zda dotazované změna legislativy a zrušení ZCP zasáhlo. V této otázce 19 účastníků odpovědělo záporně, tedy že je změna nezasáhla, a 7 respondentů kladně, tedy že změnu zaregistrovali a pocítili. To nasvědčuje tomu, že i když se výzkumu zúčastnilo 16 aktivních investorů, ne všech se změna dotkla, popřípadě si tuto změnu nemuseli uvědomit.

V následující otázce tedy dotazovaní zodpovídají, jak se jich tato změna dotkla. Setkáváme se zde především s názory, že rekodifikace investorům spíše práci přidělala, nebo změnila dobu držení cenných papírů pro nutnost zdanění. To se však netýká zrušení ZCP, ale změny, kterou prošel zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů v roce 2014.

V otázce číslo 10 odpovídají dotazovaní, zda se po rekodifikaci formulace zákona či jeho přehlednost zlepšila. Osm investorů na tuto otázku odpovědělo záporně. Jeden investor vyzdvihl zakotvení legální definice cenných papírů. Pouze 3 investoři odpověděli kladně a zbylí buď nevěděli, jak na tuto otázku odpovědět, nebo nezaznamenali žádné změny. Zde je to nejspíš míněno žádnými změnami v praktickém využití.

Poslední dva dotazy v šetření byly pouze v režii dotazovaných, kde měli zhodnotit výhody nové právní úpravy, v otázce číslo 11, a nevýhody, otázka číslo 12,

Mezi zmiňovanými výhodami se objevují například možnost emise nepojmenovaných cenných papírů, vznik kmenových listů, snaha o liberalizaci zákona a zamezení zdvojení smluv. Ve dvou případech dokonce uváděli vyšší transparentnost a zpřehlednění úpravy. Co je ale zajímavé, velká část z dotazovaných investorů buď nedokáže na tento dotaz odpovědět, nebo nepocituje žádné praktické dopady a neshledala tedy žádné změny ani žádné výhody.

U dotazu na zápory nové legislativy byli investoři sdílnější a výřečnější. Zde se objevují například opět názory a kritika na dobu zdanění, kterou však ovlivnila změna zákon o daních z příjmů v roce 2014. Podle některých názorů se zvýšila byrokracie. Při osobním pohovoru účastník konkrétně jmenoval úpravu podmínek pro investiční poradenství zvané MIFID, které má zvýšit investorovu ochranu proti špatnému poradenství. To se ale podobně jako u daní netýká zrušení ZPC. Další nevýhody investoři spatřují například v nedostatečné úpravě nepojmenovaných cenných papírů a absenci výčtu podstatných náležitostí, nerovný vztah mezi účastníky obchodních vztahů, což se také odkazuje na MIFID, a v nepřítomnosti zvláštní právní úpravy smluv o cenných papírech.

Zde se ale opět ve značném počtu objevují názory, že dotazovaní nepocítily v praxi žádné výraznější dopady na obchodování s cennými papíry. Jeden z respondentů dokonce uvádí, že se právní úprava vztahuje pouze k obecné rovině problematiky cenných papírů, a tak kromě výjimek nedochází ke specifikaci zákona.

10.2 Výsledek šetření

I přesto, že se výzkumu zúčastnil menší počet respondentů, z jednotlivých dotazů a z celkové sumarizace dotazů je patrné, že změna legislativy na většinu investorů příliš velký vliv neměla. Jsou zde vznesené výhrady k formulaci a neúplnosti některých ustanovení, například inominátních cenných papírů, a absenci zvláštní úpravy smluv

o cenných papírech. Jsou zde ale i opačné názory, kdy si investoři pochvalují snahu o liberalizaci, zamezení zdvojení smluv, vyšší transparentnost a možnosti emise nepojmenovaných cenných papírů či kmenových listů ve společnosti s ručením omezeným. Ve většině případů ale investoři zaznamenali změny pouze minimální, popřípadě nepocítili vůbec žádné. Z toho je možné usuzovat, že ačkoliv je pro právní teorii tato změna značná a přináší s sebou velké množství pojmových změn, na praktickou stránku věci tato změna legislativy až tak velký dopad neměla.

11 Porovnání smlouvy před a po rekonstrukci

Smlouvy o cenných papírech se dají rozdělit do několika kategorií. ZCP tyto kategorie rozděloval následovně: smlouvy o převodu cenných papírů, obstaravatelské smlouvy, smlouvy o úschově, správě, uložení a obhospodařování cenných papírů a smlouvy o zastavení cenných papírů. Úpravu všech těchto smluv nalezneme i v ObčZ, avšak ObčZ neobsahuje zvláštní úpravu smluv o cenných papírech jako dříve, pouze odkazuje na obecné právní předpisy. Tato kapitola se však bude zabývat především, s odkazem na dotazníkové šetření, smlouvami o převodu cenných papírů, především o úplatném a bezúplatném převodu a smlouvě o zápůjčce cenných papírů. (Zákon č. 591/1992 Sb.)

Smlouvy o převodu cenných papírů byly v dřívější legislativě ZCP upraveny v § 13 - § 27a. Tyto převody se odkazovaly na dva zákony, jak je patrné z ustanovení v § 13. Úplatný převod cenných papírů se řídil obchodním zákoníkem s odkazem přímo na kupní smlouvy. ZCP vyžadoval v takovém případě dva povinné údaje, které musely být uvedeny, aby byla smlouva platná. Bylo to určení ceny za převáděné cenné papíry a určení, o jaké cenné papíry se konkrétně jedná. V případě bezúplatného převodu cenných papírů se zúčastněné strany musely řídit právní úpravou darovací smlouvy, která byla obsažena v občanském zákoníku, pokud tedy ze zákona nebo z povahy věci nevyplývalo něco jiného. (Zákon č. 591/1992 Sb.)

Smlouvy o úplatném převodu cenných papírů se s účinností ObčZ již nadále řídí ustanovením § 2079 a násl., která pojednávají o kupní smlouvě.

Smlouvy o bezúplatném převodu se nadále řídí ustanovením § 2055 a násl. ObčZ. Tato ustanovení upravují převedení vlastnických práv darováním.

V posledním případě, smlouvy o zápůjčce, nastala v ObčZ oproti předešlé právní úpravě změna v terminologii. Tyto smlouvy nalezneme v ObčZ v § 2390 – 2394. Věřitel

je nyní označován jako zapůjčitel a zavazuje se zde převést zastupitelnou věc na dlužníka, dnes již označovaného za vydlužitele, který s touto věcí může nakládat po určitou dobu dle své libosti. Podstata této smlouvy tak zůstává stejná. Smlouva o zápůjčce cenných papírů byla dřívější právní úpravou označována jako smlouva o půjčce. (Zákon č. 89/2012 Sb.)

Nová právní úprava dle ObčZ převod vlastnických práv k cenným papírům přejímá ze ZCP pouze s menšími úpravami. Beze změny zůstává převod cenných papírů na doručitele. Menší změnu zaznamenává úprava převodu cenných papírů na řad, kdy dřívější právní úprava v § 18 ZCP stanovovala, že vlastnická práva na nového majitele přechází rubopisem. Nově dle ObčZ ale pouze rubopis nestačí. Ke kompletnímu převodu vlastnického práva tak dojde až faktickým předáním cenného papíru jeho nabyvateli.

Největší změnou v převodu vlastnických práv prošly cenné papíry na jméno, jak již pojednávala tato práce. Nově vlastnická práva k takovému cennému papíru dle zákona přecházejí pouze smlouvou k okamžiku jejího uzavření a zavadí tak zde tzv. translační účinky smlouvy. (Chalupa, a další, 2014)

V případě těchto smluv ale ObčZ nenabízí téměř žádné specifikace pro cenné papíry a ty se tak musí řídit především obecnými ustanoveními. Dřívější právní úprava se v mnohém odkazovala na podpůrné využití úpravy obdobných smluv a v některých případech byla úprava zdvojená. V tomto směru se často mluvilo o dualitě smluv, která již dnes nenastává. Nová právní úprava je tak z větší části přínosem a zlepšuje orientaci v jednotlivých případech. Je ale otázkou, zda by si některé smlouvy přeci jen nezasloužily upřesnění pro případ cenných papírů, a ne pouze odkaz na obecně platné předpisy.

Pokud bychom si chtěli srovnat smlouvy o úplatném převodu cenných papírů před a po rekodifikaci, nenalezneme mezi nimi většího rozdílu. To je způsobeno hlavně tím, že ZCP se při prodeji cenných papírů odkazoval v § 13 na úpravu kupní smlouvy dle obchodního zákoníku, pokud ze ZCP nevyplývalo něco jiného. Tento paragraf rovněž říkal, že k platnosti smlouvy o převodu cenných papírů vyžaduje konkretizaci cenných papírů a určení jejich ceny. Nově není převod cenných papírů upraven přímo, avšak vztahuje se na něj ujednání § 2079 ObčZ, o koupi. Jelikož pojednání o koupi vychází především z dřívější právní úpravy a k podstatným změnám smluv tohoto typu nedochází, je jasné, že i ve změně úplatného převodu cenných papírů rovněž nedochází. (Zákon č. 591/1992 Sb.) (Zákon č. 89/2012 Sb.)

ObčZ je postaven do značné míry na smluvní volnosti, obě smluvní strany si tak mohou ujednat prakticky cokoliv, na čem se shodnou. Kupní smlouva by však měla obsahovat minimální podstatné náležitosti dle zákona. V případě, kdy se bude jednat o převod cenných papírů, bude navíc v předmětu smlouvy vyžadovaná jasná konkretizace cenných papírů včetně jejich počtu, čísla atd. a určení jejich ceny buď přímo, nebo alespoň způsob jejího určení.

Pro názornou ukázkou, jaké změny nastaly ve vyhotovení smluv, se můžeme podívat na přílohu č. 3 (*vzor smlouvy o převodu cenných papírů před rekodifikací*) a přílohu č. 4 (*vzor smlouvy o převodu cenných papírů po rekodifikaci*). Vidíme zde, že i když se jednalo o takovou změnu, jako je zrušení zákona upravujícího přímo i smlouvy o cenných papírech, rozdíly v nich jsou minimální, a tedy kromě uvedení jiných zákonů v hlavičce zde větší rozdíl nenalezneme.

12 Závěr

Základním cílem této práce byl rozbor cenných papírů, jejich charakteristika, druhy, společenské uplatnění a rovněž také porovnání právní úpravy cenných papírů dle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník s předešlou právní úpravou zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech. Dalším úkolem této práce bylo zhodnocení základních a nejdůležitějších změn před a po rekonstrukci. Tomu napomohl výzkum, který se zabýval otázkou, jaký vliv měla tato změna v praktickém využití cenných papírů.

Jak již bylo několikrát řečeno v samotné práci, právní úprava se snaží o zpřesnění ustanovení, její liberalizaci a zamezení výkladových nejasností, které s sebou nesla předchozí legislativa.

ObčZ s sebou nese řadu změn ve formulaci a pojetí některých instrumentů. Za jeden z největších přínosů lze bezesporu hodnotit legální definici cenného papíru, která byla dříve pouze odvozována z praxe. Tato definice s sebou však přinesla i některá úskalí a problémy s výkladem. Jedním z problémů této definice je nové pojetí zaknihovaných cenných papírů. Především toto ustanovení by si z hlediska teoretického zasloužilo v budoucnu větší péči a doplnění.

Další větší změnou, která souvisí se **zavedením definice**, je možnost vydání inominátních cenných papírů. To předešlá právní úprava neumožňovala. Stejně jako v předešlém příkladu, i tento institut by si zasloužil větší péči a zpřesnění například povinných náležitostí, které by jasně určovaly, v jakém případě se jedná o cenný papír a v jakém ne.

Mezi praktičtější změny můžeme zařadit možnost nahrazení podpisu jeho otiskem u zastupitelných cenných papírů nebo nahrazení většího množství cenných papírů hromadnou listinou. Obě tyto změny jistě najdou v praxi využití a nelze je tak hodnotit jinak než kladně.

Další bezesporu pozitivní změnou je nové **pojetí cenného papíru jako věci**. Už se tak nejedná o tzv. „jinou majetkovou hodnotu“, jak definovala předešlá legislativa.

Co však v ObčZ chybí, a jistě by si zasloužilo vlastní rozbor, je právní úprava smluv o cenných papírech. Předešlá úprava se sice v mnohém pouze odkazovala na obecnou úpravu, avšak v některých případech ji doplňovala a rozšiřovala. V praxi tak musí uživatelé

vycházet z obecně platných pravidel a cenné papíry jako předmět prodeje, směny, nemají téměř žádnou vlastní úpravu.

Jak ale dokazuje dotazníkový výzkum, i když tyto změny nebyly zanedbatelné, v praxi je pocítil málokdo. Z výsledků šetření je patrné, že většinu investorů a jedinců, kteří aktivně vyhledávají cenné papíry, změny příliš nepocítila a na praktickou stránku věci to tak mělo menší dopad než na stránku teoretickou.

Většinu změn, kterou přinesla rekodifikace, lze i přes některé nedostatky hodnotit spíše **kladně**. Zákon zaznamenal jistou **aktualizaci, modernizaci** a přinesl s sebou i některé novinky. V mnohém se snaží rovněž dotčeným propůjčovat větší pravomoci. V této souvislosti se tak často zmiňuje liberalizace ObčZ. Zákonodárce se snažil zamezit dualitě smluv a upřesnit některé pojmy. Ne vždy se mu to však povedlo a v budoucnu by mohl ještě některé pojmy doplnit a odstranit nejasnosti.

Seznam použitých zdrojů

Tištěné zdroje:

Buchtelová, R. et al. 2005. *Akademický slovník.* [editor] Petr Dvořáček. Praha : Nakladatelství Academia, 2005. ISBN 80-200-1415-2.

Chalupa, I. et al. 2014. *Cenné papíry, Základy soukromého práva IV.* Praha : C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-542-8.

Koblížek, Jaroslav. 2013. Diplomová práce. *Cenné papíry po rekodifikaci českého soukromého práva.* Brno : Masarykova Univerzita, 2013.

Konečná , Tereza. 2007. Diplomová práce. *Způsoby použití směnky v praxi.* Praha : Univerzita Karlova v Praze, 2007.

Kotásek, J. et al. 2014. *Právo cenných papírů.* Praha : C. H. Beck, 2014. str. 264. ISBN 978-80-7400-515-2.

Kovanda, Marek. 2014. Diplomová práce. *Pojem, podstata a podoba cenného papíru.* Plzeň : Západočeská univerzita v Plzni, 2014.

Manderla, Matěj. 2013. Diplomová práce. *Cenné papíry a zaknihované cenné papíry po rekodifikaci .* Dolní Benešov : Univerzita Karlova v Praze, 2013.

Štýbr, David. 2011. *Začínáme investovat a obchodovat na kapitálových trzích.* Praha : GRADA Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-3648-8.

Švestka, J. et al. 2014. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I.* Praha : Wolters Kluwer, a.s., 2014. ISBN 978-80-7478-370-8.

Elektronické zdroje:

Burza cenných papírů Praha a.s. 1998 - 2015. Burza cenných papírů v Praze. *PSE.* [Online] Burza cenných papírů Praha a.s., 1998 - 2015. Dostupný z www.pse.cz.

Česká národní banka, 2003-2016. ČNB. *cnb.cz.* [Online] Česká národní banka, 2003-2016. Dostupný z :

https://www.cnb.cz/cs/platidla/ochranné_prvky/ochranné_prvky_1000.html.

ČT - Investorský magazín, 1996 – 2015. www.ceskatelevize.cz. Česká televize. [Online] Česká televize , 1996 – 2015. Dostupný z

<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10116288731-investorsky-magazin/2241-co-to-je-kapitalovy-trh-a-k-cemu-slouzi-burza/>.

Fio Banka, 2014, Fio. *www.fio.cz*. [Online] Fio banka, 2014. Dostupný z <http://www.fio.cz/o-nas/slovník>.

Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2013-2015. Občanský zákoník - justice. *Občanský zákoník*. [Online] 2013-2015. Dostupný z <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/media/99-a-s-po-rekodifikaci.html>.

Patria online, 1997 - 2015. Investiční portál Patria Online. *Patria.cz*. [Online] Patria a.s., 1997 - 2015. Dostupný z <http://www.patria.cz/slovník/2/akcie.html>

Právní předpisy:

Zákon č. 190/2004 Sb. *Zákon o dluhopisech.*

Zákon č. 191/1950 Sb. *Zákon směnečný a šekový .*

Zákon č. 240/2013 Sb. *Zákon o investičních společnostech a investičních fondech.*

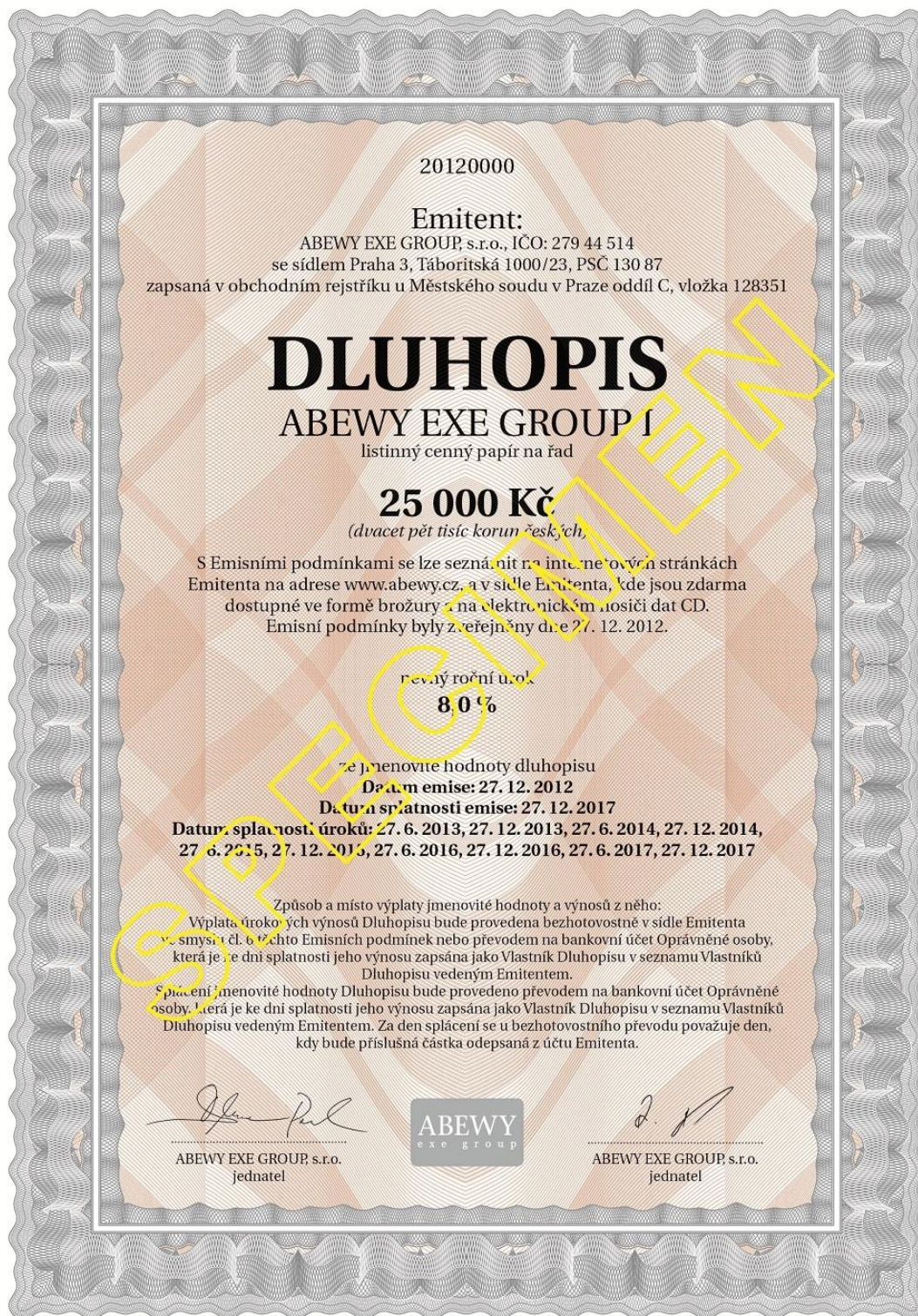
Zákon č. 591/1992 Sb. *Zákon o cenných papírech.*

Zákon č. 89/2012 Sb. *Občanský zákoník.*

Zákon č. 90/2012 Sb. *Zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).*

Přílohy

Příloha A: Vzor dluhopisu

Zdroj: [http://www.abewy.cz/uploads/files/abewy_exe_group_specimen.jpg]

Příloha B: Otázky a odpovědi respondentů v dotazníkovém šetření

1. Pohlaví

Muž	18	69,23 %
Žena	8	30,77 %

2. Věková kategorie

36-49	9	34,62 %
18-25	8	30,77 %
26-35	7	26,92 %
více než 50	2	7,69 %

3. Jak často se setkáváte s cennými papíry?

Cennými papíry se vůbec nezabývám	9	34,62 %
Každý den	7	26,92 %
Jednou měsíčně	6	23,08 %
Jednou do roka	2	7,69 %
Jednou týdně	2	7,69 %

4. Investujete do cenných papírů nebo jiných investičních nástrojů?

Ano	16	61,54 %
Ne	10	38,46 %

5. Proč neinvestujete do cenných papírů nebo jiných nástrojů?

Slovní odpovědi dotazovaných:

1. Je to hazard.
2. Mládí
3. Nedostatek finančních prostředků
4. Nemám o tom přehled, investuji do něčeho jiného
5. Složitost

6. Do jakých nástrojů nejčastěji investujete?

Podílové fondy	12	75 %
Akcie	11	68,75 %
Dluhopisy	6	37,5 %
Nástroje peněžního trhu	4	25 %
Komodity	4	25 %
ETF	1	6,25 %
akciové deriváty	1	6,25 %

7. Jak často investujete do těchto nástrojů?

Párkrát do roka	7	43,75 %
Jednou za měsíc	5	31,25 %
Každý den	2	12,5 %
Jednou týdně	2	12,5 %

8. Zasáhla Vás změna legislativy o cenných papírech - zrušení zákona o cenných papírech (zák. č. 591/1992 Sb.) nahrazení ObčZ (zák. 89/2012 Sb.) a zákonem o obchodních korporacích (zák. Č. 90/2012 Sb.)

Ne	19
Ano	7

9. Jak Vás tato změna zasáhla? Usnadnila nebo přidělala Vám více práce?

Slovní odpovědi dotazovaných:

1. Nijak zvlášť mě nepostihla, spíše zaznamenávám od známých ulehčení
2. Práci nám přidělala.
3. Přidělala více práce.
4. Změna minimální doby držení akcií bez nutnosti zdanění. Pozitivní věcí je větší transparentnost.

10. Zlepšila se dle Vašeho názoru formulace či přehlednost zákona po rekodifikaci?

Otázka s možností doplnit vlastní odpověď

Ne	8
Ano	3
Nevím	2
Maximálně došlo ke konečné zákonné definici cp	1
nemám názor	1
Nezaznamenal jsem žádné změny	1

11. V čem spatřujete výhody nové právní úpravy především v oblasti cenných papírů?

Slovní odpovědi dotazovaných:

1. Možnost vydání i jiných cenných cenných papírů
2. Nemám názor
3. Nepocit'uji žádné změny
4. Nespátřuji
5. Nevím
6. Nevím
7. Nezaznamenal jsem žádné praktické dopady.
8. Platnost vydávání nepojmenovaných cp či vznik investičních listů
9. Pro obchodníky s cennými papíry nespátřuju žádné výhody
10. Rekodifikace ke stávajícím pojmenovaným cenným papírům doplňuje nově kmenový list, který představuje podíl ve společnosti s ručením omezeným vtělený do cenného papíru
11. Snaha o liberalizaci a zamezení zdvojení smluv
12. Transparentnost
13. V ničem
14. Zpřehlednění úpravy, do určité míry také liberalizace zákona
15. Žádné
16. Žádné výhody

12. V čem spatřujete nevýhody nové právní úpravy především v oblasti cenných papírů?

Slovní odpovědi dotazovaných:

1. Doba zdanění
2. Nedostatečná formulace nepojmenovaných cenných papírů, chybí výčet jejich podstatných náležitostí
3. nemám názor
4. Neobsahuje zvláštní úpravu smluv o cenných papírech
5. Nepocit'uji žádné změny
6. Nevím
7. Nedostatečná úprava nepojmenovaných cenných papírů
8. Nevím
9. Nezahrnuje zvláštní úpravu smluv pro cenné papíry
10. Nezaznamenal jsem žádné praktické dopady.
11. Nova právní úprava se dle mě vztahuje v obecné rovině na všechny cp a nedochází krom výjimek ze změny zákona k jeho specifikaci
12. větší byrokracie, není rovný obchodní vztah (klient je vždy ve všem více chráněný)
13. Větší byrokracie
14. Změna minimální doby držení akcií bez nutnosti zdanění - nenahrává individuálním investorům.
15. Žádné
16. Žádné nevýhody

Zdroj: Vlastní zpracování

Příloha C: Smlouva o převodu cenných papírů před rekonstrukcí

SMLOUVA O PŘEVODU CENNÝCH PAPÍRŮ

v souladu s ust. zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**ZCP**“), a ust. zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**ObchZ**“), mezi následujícími smluvními stranami (dále jen „**smlouva**“):

SMLUVNÍ STRANY

Obchodní firma / Jméno a příjmení

se sídlem / trvale bytem _____

IČ/ r.č.: _____

zapsaná v obchodním rejstříku vedeném _____ soudem v _____ v oddílu _____, vložka _____

jednající _____, jednatelem

(dále jen „**prodávající**“)

a

Obchodní firma / Jméno a příjmení

se sídlem / trvale bytem _____

IČ/ r.č.: _____

zapsaná v obchodním rejstříku vedeném _____ soudem v _____ v oddílu _____, vložka _____

jednající _____, jednatelem

(dále jen „**kupující**“)

Prodávající a kupující budou dále společně označováni jako „**strany**“, samostatně pak každý jen jako „**strana**“.

Článek I.

Úvodní ustanovení

- 1.1. Prodávající je vlastníkem __ ks (slovy: _____) listinných akcií na majitele (dále jen „akcie“) společnosti _____, a.s., IČ: _____, se sídlem _____, zapsané v obchodním rejstříku vedeném _____ soudem v _____, oddíl _____, vložka _____ (dále jen „společnost“), o jmenovité hodnotě každé jedné akcie _____,- Kč (slovy: _____ korun českých). Výše uvedené akcie představují ____ % základního kapitálu společnosti. Akcie nejsou veřejně obchodovatelné.
- 1.2. Prodávající výslovně prohlašuje, že je jediným vlastníkem předmětných akcií a že jejich emisní kurz je ke dni podpisu této smlouvy zcela splacen. Prodávající dále prohlašuje, že předmětné akcie nejsou zatíženy jakýmkoli zástavními právy, věcnými břemeny, opcemi či jinými omezeními nebo právy třetích osob.

Článek II.

Předmět smlouvy

- 2.1. Předmětem této smlouvy je prodej (úplatný převod) akcií kupujícímu, uskutečněný na základě a v souladu s touto smlouvou.
- 2.2. Na základě, v souladu a za podmínek stanovených touto smlouvou je prodávající povinen a zavazuje se na kupujícího úplatně převést ____ kusů akcií číslo č. _____ až _____ a tak na něj úplatně převést třetími osobami neomezené vlastnické právo k těmto akciím, a kupující je povinen a zavazuje se akcie od prodávajícího převzít, přijmout od něho neomezené vlastnické právo k akciím a zaplatit za akcie sjednanou cenu.

Článek III.

Kupní cena

- 3.1. Prodávající prodává kupujícímu výše uvedené akcie za kupní cenu odpovídající jejich jmenovité hodnotě, tj. ve výši _____,- Kč (slovy: _____) za ____ ks akcie, tj. celková kupní cena za všech ____ ks předmětných akcií je _____,- Kč (slovy: _____ korun českých).

- 3.2. Prodávající a kupující se dohodli, že kupní cena dle odst. 3.1. této smlouvy bude ze strany kupujícího zaplacená prodávajícímu v hotovosti před podpisem této smlouvy.

Článek IV.

Převod akcií

- 4.1. Vlastnické právo k akciím, které jsou předmětem této smlouvy, přejde na kupujícího předáním všech ____ ks akcií prodávajícímu kupujícímu.

Článek V.

Odpovědnost prodávajícího

- 5.1. Prodávající odpovídá za to, že právní poměry ve společnosti odpovídají tomu, jak jsou popsány v této smlouvě.

Článek VI.

Závěrečná ustanovení

- 6.1. Případná neplatnost nebo neúplnost některého ustanovení této smlouvy nezpůsobuje neplatnost ostatních ujednání této smlouvy. Smluvní strany jsou povinny takové neplatné nebo neúplné ustanovení nahradit neprodleně ustanovením, jež se nejvíce blíží účelu sledovanému takovým neplatným nebo neúplným ustanovením, a to formou písemného dodatku k této smlouvě.
- 6.2. Tato smlouva a veškeré právní vztahy z ní vzniklé či s ní související se řídí právním řádem České republiky, zejména pak ustanoveními obchodního zákoníku a zákona o cenných papírech.
- 6.3. Tuto smlouvu lze měnit nebo doplňovat pouze písemnými číselnými dodatky podepsanými oprávněnými zástupci obou smluvních stran.
- 6.4. Tato smlouva nabývá platnosti a účinnosti dnem jejího podpisu oběma smluvními stranami.
- 6.5. Tato smlouva je vyhotovena ve dvou stejnopisech, z nichž po jednom obdrží každá ze smluvních stran.
- 6.6. Smluvní strany prohlašují, že si smlouvu přečetly, že rozumí jejímu obsahu, a že ji nepodepsaly v tísní či za jiných nápadně nevýhodných podmínek.

V _____ dne _____

V _____ dne _____

Prodávající

Kupující

Zdroj:

[http://www.businessinfo.cz/app/content/files/archiv/dokumenty/smlouva_prevod_listinne_akcie_majitel.doc.

]

Příloha D: Smlouva o převodu cenných papírů po rekonstrukci

KUPNÍ SMLOUVA

o převodu cenných papírů - akcií

uzavřená v souladu s ustanovením § 2079 a násl. zák. č. 89/2012 Sb. občanský zákoník,
v platném znění

SMLUVNÍ STRANY

Obchodní firma / Jméno a příjmení

se sídlem / trvale bytem

IČ/ r.č.:

zapsaná v obchodním rejstříku vedenémsoudem

v v oddílu....., vložka

jednající, jednatelem

(dále jen „**prodávající**“)

a

Obchodní firma / Jméno a příjmení

se sídlem / trvale bytem

IČ/ r.č.:

zapsaná v obchodním rejstříku vedenémsoudem

v v oddílu....., vložka

jednající, jednatelem

(dále jen „**kupující**“)

Smluvní strany, vědomy si svých závazků v této smlouvě obsažených, a s úmyslem být touto smlouvou vázány, dohodly se na následujícím znění smlouvy:

I.

Preamble

1.1. Prodávající prohlašuje, že je vlastníkem ... ks akcií emitovaných společností se sídlem, IČO:, na jméno, v zaknihované podobě, každá o jmenovité hodnotě Kč. Souhrnná jmenovitá hodnota akcií činí Kč (slovy :) a představuje ...% podíl na základním kapitálu společnosti. Akcie jsou neomezeně převoditelné (nejsou veřejně obchodovatelné).

1.2. Kupující má zájem koupit ks akcií uvedených v odst. 1.1. tohoto článku, jejichž souhrnná jmenovitá hodnota Kč představuje% základního kapitálu společnosti.

II.

Předmět smlouvy

2.1. Předmětem této smlouvy je závazek prodávajícího převést do vlastnictví kupujícího níže specifikované cenné papíry za dohodnutou kupní cenu a závazek kupujícího tyto cenné papíry převzít do svého výlučného vlastnictví a zaplatit za ně prodávajícímu včas a v dohodnuté výši kupní cenu.

III.

Předmět koupě

3.1. Předmětem koupě jsou akcie emitované společností ve vlastnictví prodávajícího, a to konkrétně :

ISIN

Název CP:

Název emitenta

IČ emitenta

Stav CP

Počet CP

Jmenovitá hodnota

Obchodovatelný na BCPP:

3.2. Prodávající prohlašuje, že shora uvedené akcie prodává a kupující prohlašuje, že je kupuje společně se všemi právy, které jsou, nebo mají být s nimi spojena podle příslušných právních předpisů.

3.3. Prodávající prohlašuje a ujišťuje kupujícího, že je výlučným vlastníkem ... kusů akcií, které jsou předmětem koupě, že s těmito akciemi může volně nakládat, a že převoditelnost akcií není nikterak omezena, že nejsou zatíženy žádnými zástavními právy, břemenem, předkupním právem ani žádným jiným faktickým či právním zatížením nebo omezením jakékoliv povahy ve prospěch třetí osoby, které by bránilo jejich převodu.

IV.

Kupní cena

4.1. Prodávající prodává kupujícímu akcie uvedené v čl. III. odst. 3.1. za dohodnutou kupní cenu ve výši Kč za ... kus akcie. Celková kupní cena za všechny převáděné akcie v počtu kusů tak Kč (slovy:.....korun českých).

V.

Převod akcií a vypořádání převodu

5.1. Vlastnické právo k převáděným akciím nabude kupující předáním všechks akcií prodávajícím kupujícímu.

VI.

Prohlášení prodávajícího a kupujícího

6.1. Prodávající zaručuje kupujícímu, že veškerá ujištění a záruky podle tohoto článku VI. jsou k okamžiku uzavření této smlouvy v každém ohledu pravdivá, úplná a nejsou zavádějící.

6.1.2. Prodávající zejména prohlašuje a ujišťuje kupujícího, že:

6.1.3. Je oprávněn uzavřít a plnit své závazky z této smlouvy, a že tato smlouva představuje platné závazky vymahatelné proti prodávajícímu za podmínek ve smlouvě stanovených.

6.1.4. Valná hromada prodávajícího konaná dne, o jejímž průběhu byl sepsán notářský zápis NZ č., odsouhlasila prodej% akcií společnosti, a udělila předchozí souhlas s uzavřením této smlouvy.

6.1.5. Všechny informace a doklady předané prodávajícím kupujícímu nebo jeho právním poradcům, účetním nebo zástupcům v průběhu jednání o uzavření této smlouvy jsou podle nejlepšího vědomí a svědomí prodávajícího poctivé, správné, úplné a v žádné formě nezavádějící. Pokud je prodávajícímu známo, nebyly kupujícímu, popř. jeho poradcům, zamlčeny žádné skutečnosti nebo okolnosti ve vztahu k obchodní činnosti společnosti, jejichž uvedení by mohlo ovlivnit rozhodnutí kupujícího získat akcie za podmínek stanovených touto smlouvou.

6.1.6. Nezamlčel žádné závazky nebo žádné smlouvy nebo jiná ujednání mezi společností a prodávajícím nebo jejich rodinnými příslušníky nebo jinými spojenými nebo kontrolovanými subjekty (přímo nebo nepřímo) na straně druhé než ty závazky, které jsou uvedeny v účetní závěrce, výroční zprávě a zprávě o vztazích mezi propojenými osobami k datu, a ani po tomto datu až do dne uzavření této smlouvy.

6.1.7. Společnost, a.s. byla řádně založena a zapsána podle českého práva a celý základní kapitál společnosti, který činí Kč (slovy:korun českých) je zcela splacen.

.....

VII.

Ujednání o nabytí účinnosti této kupní smlouvy

7.3. Den nabytí účinnosti této smlouvy doplní smluvní strany na konci textu této smlouvy na vyznačeném místě a opatří vlastnoručními podpisy.

VIII.

Závěrečná ustanovení

8.1. Tato smlouva a veškeré listiny, ke kterým se vztahuje tato smlouva, obsahují všechna ujednání smluvních stran o předmětu smlouvy a nahrazují případná dřívější ústní či písemná ujednání smluvních stran.

8.2. Veškeré dodatky k této smlouvě vyžadují písemnou formu. Písemná forma je nutná rovněž pro dohodu, jíž by bylo upuštěno od podmínky písemné formy dodatků.

8.3. Veškerá sdělení v souladu s touto smlouvou musí být prováděna písemně, odevzdána oprávněným zástupcem příslušné smluvní strany a adresována příjemci do datové schránky.

8.4. Pokud by některé ustanovení této smlouvy bylo, nebo se stalo úplně či částečně neúčinným nebo neprosaditelným, nedotýká se to účinnosti nebo prosaditelnosti ostatních ustanovení. Neúčinné nebo neprosaditelné ustanovení bude nahrazeno účinným nebo prosaditelným ustanovením, které svým hospodářským obsahem bude co nejvíce odpovídat neúčinnému nebo neprosaditelnému ustanovení, přičemž to samé platí odpovídajícím způsobem pro mezery v této smlouvě.

8.5. Tato smlouva je vyhotovena ve vyhotoveních, z nichž každá smluvní strana obdrží vyhotovení.

8.6. Strany prohlašují, že si tuto smlouvu přečetly, že s jejím obsahem souhlasí, na důkaz čehož k ní připojují svoje podpisy.

Přílohy:

.....

V..... 20..

Prodávající :

Kupující :

.....

.....

Ve smyslu čl. VII. tato kupní smlouva nabyla účinnosti dne.....20..

Zdroj: úprava smlouvy dostupné z: [http://www.pstzlin.cz/pdf/pozemni-stavitelstvi-zlin/Kupni-smlouva-o-prevodu-akcii-konecne-zneni.pdf]